

Natura 2000-gebied Groote Peel

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Groote Peel**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
H4030 Droge Europese heide
H7120 Aangestast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Groote Peel als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 29 oktober 1986 (J.4755; Stcrt. 1986, nr. 214) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
A119 Porseleinhoen
A127 Kraanvogel
A272 Blauwborst

- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:
A004	Dodaars
A008	Geoorde fuut
A039	Taigarietgans
A039	Toendrarietgans
A041	Kolgans
A276	Roodborsttapuit
- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Groote Peel**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit besluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het besluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minInv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen tot zes weken ná de eerste dag van de terinzagelegging beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Groote Peel waarin opgenomen: Nota van toelichting bij de aanwijzing van Groote Peel als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van besluit J 4755 tot aanwijzing van Groote Peel als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Groote Peel aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Groote Peel als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Groote Peel, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit regelt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel ingetrokken. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen. De aanwijzing als Wetland is door dit besluit niet gewijzigd.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Groote Peel, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B.1 / B.2 van een toelichting voorzien. Deze bijlage B van de Nota van toelichting is ingevoegd naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, omdat in veel zienswijzen duidelijkheid werd

gevraagd waarom een bepaald gebied destijds bij de Europese Commissie is aangemeld.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" of "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van omvang leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Groote Peel aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Groote Peel" en onder nummer NL1000025 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is op 29 oktober 1986 (J. 4755) onder de naam "Groote Peel" ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL3009012, en zal worden gemeld onder nummer NL1000025. Het bestaande Vogelrichtlijnbesluit J.4755 is door middel van dit besluit gewijzigd.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Groote Peel (landelijk gebiedsnummer 140) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Groote Peel en het Habitatrictlijngebied Groote Peel.

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)¹. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen en de interpretatie van habitattypen en beschrijvingen van (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)².

Het Natura 2000-gebied Groote Peel ligt in de provincies Limburg en Noord-Brabant en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Asten, Deurne, Meijel en Nederweert.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten³.

Het beschermd natuurmonument Groote Peel is aangewezen op 13 november 1990 (NMF-90-8848; Stcrt. 1990, nr. 235).

Het Staatsnatuurmonument Groote Peel is aangewezen op 13 november 1990 (NMF-90-8858; Stcrt. 1990, nr. 235).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Groote Peel vormt tezamen met de nabijgelegen Deurnsche Peel en Mariapeel het restant van wat eens een uitgestrekt oerlandschap was van levend hoogveen. Deze peelhoogvenen werden grotendeels afgegraven tot op de zandondergrond. De Groote Peel is samen met de Deurnsche Peel en Mariapeel de zuidelijkste representant van de vlakke subatlantische hoogvenen, die elders en ook in de Peelregio door afgraving, ontginning en verveningen grotendeels zijn verdwenen.

In de Groote Peel is in het verleden wel turf gewonnen, maar het gebied is vervolgens niet in cultuur gebracht. Het Brabantse deel is machinaal verveend waardoor er nauwelijks een puttenstructuur aanwezig is. Het Limburgse deel is grotendeels met de hand verveend, waardoor een groot areaal veenputten aanwezig is. Door erosie van de resterende hoge delen is de puttenstructuur vaak onduidelijk.

De Groote Peel is een open en uitgestrekt gebied dat wordt gekenmerkt door een

¹ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

² Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

complex van hogere horsten en lager gelegen slenken. Het gebied kent daardoor een grote landschappelijke afwisseling van open vochtige en droge heideterreinen, pijpestrootjessavannen, struwelen en bosjes, moerassige laagten met veenputten en plaatselijk bossen en natte heiden. Door eerdere vernattingsmaatregelen zijn verschillende grote plassen ontstaan. In enkele veenputten vindt veengroei plaats.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Natura 2000-gebied Groote Peel behoort tot het Natura 2000-landschap "Hoogvenen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die in kwaliteit zijn achteruitgegaan of gedegenerend. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁴.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁵.

Het Vogelrichtlijngebied Groote Peel wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een hoogveenlandschap bestaande uit hoogveen, water, natte heide, droge heide en loofbos, die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanting van bedoelde vogelsoorten⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Groote Peel is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura 2000-gebied uit de volgende deelgebieden: Astensche Peel, de Mosplak, Peel de Veluwe, Filosche Peel, 't Eeuwig Leven, Berkenbruin, Vossenbergh, de Veldraai, Koeuier, de Pijp, Aan den Berg, Lumme Buske en Groote Peel. Het Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en het (voormalig) beschermd natuurmonument Groote Peel vallen vrijwel samen.

Het Natura 2000-gebied Groote Peel beslaat een oppervlakte van ongeveer 1.350 ha. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. De vermelde cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen. Het voormalige beschermd natuurmonument, dat apart op de kaart is aangeduid, heeft een omvang van ongeveer 1.340 ha (zie ook paragraaf 3.4).

⁴ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁵ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

⁶ De wijze van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden is toegelicht in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁷:

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Vogel- en Habitatrichtlijngebied valt.
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving⁸, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op een aantal plaatsen aangepast (zie de detailkaarten in bijlage A):

- Uitbreiding met enkele percelen die onderdeel waren van het voormalige natuurmonument en tevens Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) (21 ha).
- Uitbreiding met enkele percelen aan de Limburgse kant ten behoeve van een meer logische begrenzing (eigendom Staatsbosbeheer; 9 ha).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is aangepast:

- Uitbreiding met enkele percelen aan de Limburgse kant ten behoeve van een meer logische begrenzing (eigendom Staatsbosbeheer; 9 ha).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied zoals in ontwerp gepubliceerd, is aangepast conform de oorspronkelijke aanmelding.

De uitbreiding met nieuwe natuur (circa 60 ha) aan de Brabantse zijde is ongedaan gemaakt, omdat de uitbreiding niet noodzakelijk is ten behoeve van de instandhoudingsdoelstelling. Voor de verbetering van de hydrologische situatie in het gebied (vasthouden gebiedseigen water, vermindering wegzijging) is de EHS-status voldoende, en is meebegrenzing als Habitatrichtlijngebied niet noodzakelijk. Ook het Landinrichtingsplan Peelvenen voorziet in de nodige vernattingsmaatregelen.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en

⁷ Wijzigingen aangeduid met een nulletje (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit; (°°) betreft wijzigingen in het ontwerpbesluit die abusievelijk daarin niet zijn toegelicht.

⁸ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal dit besluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven.

hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragraaf 4.2.1 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) waarvoor het gebied is aangewezen⁹. Paragraaf 4.2.2 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en vogelsoorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5). Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrichtlijngebied is geselecteerd. Van elk habitatype waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.3 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrichtlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

⁹ Prioritaire habitattypen zijn in bijlage I van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I¹⁰)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007)⁷ zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

H4030 Droge Europese heide (°)
Verkorte naam Droge heiden

H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
Verkorte naam Herstellende hoogvenen

4.2.2 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)

A127 Kraanvogel (*Grus grus*)

A272 Blauwborst (*Luscinia svecica*)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A004 Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*)

A008 Geoorde Fuut (*Podiceps nigricollis*)

A039 Taigarietgans (*Anser fabalis ssp. fabalis*)

A039 Toendrarietgans (*Anser fabalis ssp. rossicus*)

A041 Kolgans (*Anser albifrons*)

A276 Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*)

Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (1986) en/of het ontwerpbesluit (2007)⁷ zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

4.3 Habitatrichtlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁹ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf

¹⁰ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹¹. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.3).

Habitat-type	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Groote Peel ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H7120	5	5	ca. 8.000	-	B1 (2-6%)	ja ¹³

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van het onder (a) genoemde selectiecriteria voor het habitatype is geselecteerd ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was.)

4.4 Verspreiding habitattypen in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Groote Peel is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) betreft hoogveenrestanten waar nog een veenpakket aanwezig is en hoogveenherstel mogelijk is. Het kan zowel gaan om aangetast hoogveen als om aangrenzende (veenmosrijke) begroeiingen van natte heiden en restanten van droge heiden op gedraineerde veenruggen. Het aangetaste hoogveen bestaat uit vergraven hoogveen met de daarbij horende landschappelijke elementen zoals bulten, slenken en veenputten met veenmos. Het habitatype komt verspreid over het gebied voor tot aan de grenzen van het gebied. Het habitatype droge heiden (H4030) komt voor op veldpodzolgronden in het oosten en zuiden van het gebied, onder andere nabij "Aan den Berg" waar een zandrug boven het veen uit komt.

¹¹ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

¹² De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹³ Bij de aanmelding niet behorend tot de vijf belangrijkste gebieden, maar reeds eerder (1996) aangemeld voor dit habitatype (zie ook bijlage B.3).

5. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Voor een beperkt aantal (vogel)soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 "complementaire doelen" geformuleerd. Het betreft (vogel)soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrictlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrictlijngebieden "ontwikkeldoelen" zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen beter gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁴ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000

¹⁴ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

doelendocument (2006). In bijlage B.4 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitatype en per (vogel)soort⁷.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijke niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H4030 Droge heiden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype droge heiden komt voor op zandruggen in het veenlandschap. De vegetaties die vallen onder dit habitatype zijn niet geschikt voor hoogveenherstel en worden daarom niet tot het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) gerekend. Het habitatype draagt bij aan de voor de fauna belangrijke gradiënten in het gebied, in het bijzonder als leefgebied voor de roodborsttapuit.

H7120 Herstellende hoogvenen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Voor het habitatype herstellende hoogvenen worden in dit gebied al vele jaren herstelmaatregelen uitgevoerd. Verdere kwaliteitsverbetering is zeker mogelijk. Hoewel kwaliteitsverbetering van dit habitatype in principe gericht zou moeten zijn op omvorming tot het habitatype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (H7110A), wordt dit door de abiotische en hydrologische omstandigheden in het gebied (nog) niet als een realistisch doel gezien. Voor de landschapsstructuur en als drager van de waarden in het kader van de Vogelrichtlijn is behoud van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van belang. De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot de habitattypen vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A), droge heiden (H4030) en hoogveenbossen (H91D0) gerekend, maar maken onderdeel uit van herstellende hoogvenen.

5.4 Vogelrichtlijn: broedvogels

A004 Dodaars

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De dodaars is een karakteristieke broedvogel van veengebieden met kleine waterpartijen en als zodanig een regelmatige broedvogel in dit gebied. Tellingen sinds 1999 leverden steeds tenminste 40 paren op, hetgeen voldoende is voor een sleutelpopulatie (maximaal 44 paren in 2000 en 2003). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

A008 Geoorde fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Het eerste broedgeval werd vastgesteld in 1933. Daarna is de geoorde fuut lang een onregelmatige broedvogel in kleine aantallen gebleven (minder dan 5 paren). Vanaf begin jaren negentig broedt de geoorde fuut jaarlijks in dit gebied en zijn de aantallen sterk toegenomen tot maxima van 42 paren in 1999 en 49 in 2003. Dit niveau ligt boven het gewenste aantal van een sleutelpopulatie en wijst erop dat er voldoende habitat aanwezig is. Jaarlijks zouden er ten minste 40 broedparen moeten zijn. Gezien de gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting Het porseleinhoen is van oudsher een onregelmatige broedvogel in dit gebied, die in menig jaar ontbreekt en waarvan in goede jaren meer dan 5 paren worden vastgesteld. Maximaal werden 9 paren geteld in 1991. De sterke fluctuaties duiden op een niet jaarlijks voorhanden zijn van plas-dras kruidenvegetaties van voldoende omvang. Het porseleinhoen kan profiteren van de maatregelen die getroffen worden om de kwaliteit van herstellende hoogvenen (H7120) te verbeteren. Het gebied draagt hiermee tevens bij aan de landelijke uitbreidingsdoelstelling voor het porseleinhoen. Het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats.

A272 Blauwborst

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren.

Toelichting De blauwborst is van oudsher een broedvogel in de Brabants-Limburgse hoogveengebieden met een dieptepunt van het aantal paren begin jaren tachtig, daarna zette een herstel in. Tellingen in 1992-1993 leverden in totaal 316 paren voor het hele gebied op. Op basis van tellingen uit deelgebieden komt een geringe afname na deze topjaren naar voren. Voor de periode 1999-2003 wordt het bestand op gemiddeld 200 paren geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting Met de achteruitgang van de broedpopulatie van het agrarisch cultuurlandschap trad een sterke toename in aantallen broedparen op in natuurgebieden; met name in heide- en hoogveengebieden. Vanaf 1980 namen de aantallen van jaar op jaar toe tot 129 paren in 1997, een niveau ruim boven het gewenste aantal voor een sleutelpopulatie. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddelde bestand iets lager ingeschat: 80 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

5.5 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A039 Taigarietgans**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen taigarietganzen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als slaappleaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

A039 Toendrarietgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleaats. Het gebied levert één van de grootste bijdragen binnen het Natura 2000-netwerk. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Het gebied heeft voor de kolgans met name een functie als slaappleaats. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

A127 Kraanvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen kraanvogels zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleaats. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig vanwege de afname van het aantal pleisterplaatsen en het landelijk aantal pleisterende vogels. De aantallen in de Natura 2000-gebieden lijken echter stabiel, zodat een herstelopgave van de populatie in de aangewezen gebieden niet aan de orde is.

5.6 Beschermde natuurmonumenten

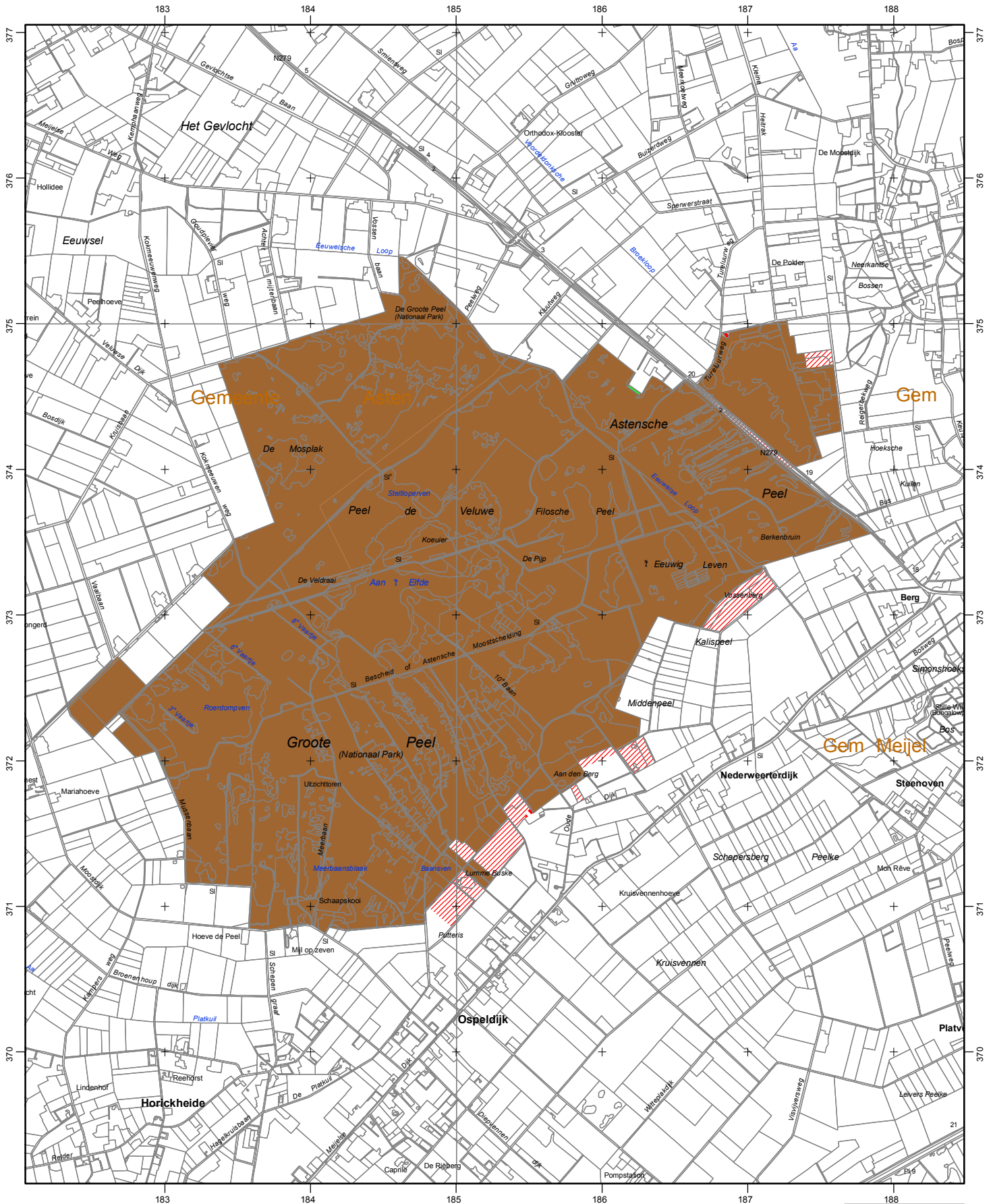
Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting).

Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de Natura 2000-opgave voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke

betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

In een handreiking zal voor elk gebied expliciet worden toegelicht hoe de doelen (de natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van voormalige beschermde natuurmonumenten en de Natura 2000-doelen zich tot elkaar verhouden. In het beheerplan zullen deze doelen, net als die van Natura 2000 in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

140. Grote Peel, Vogelrichtlijn: diverse uitbreidingen met percelen aan de oostzijde

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

- VR
- VR+BN
- VR erf
- HR
- HR+BN
- VR erbij
- VR+HR+BN
- Ander Natura 2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

1. Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1)
2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.2)
3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1. Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1)

- Conform de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar in afwijking van het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype droge heiden (H4030), dat voorkomt op veldpodzolgronden in het oosten en zuiden van het gebied (onder andere nabij "Aan den Berg"; circa 50 ha). Deze gronden zijn niet geschikt voor hoogveenherstel, waardoor ze niet gerekend kunnen worden tot het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) waaronder deze vegetatie eerder was gerangschikt. Dit habitatype wordt overigens ook beschermd door de instandhoudingsdoelstelling die voortkomt uit de voormalige status van de Groote Peel als beschermd natuurmonument (zie paragraaf 5.6): "De droge heide wordt gedomineerd door struikheide ...". Ook als leefgebied van de Natura 2000-waarde roodborsttapuit is de instandhouding van dit habitatype vereist.

B.2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.2)

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 1986 is aangewezen, betreffen een opsomming van vogelsoorten waaraan het gebied zijn natuurwetenschappelijke betekenis ontleent. Bij de aanwijzing van 49 Vogelrichtlijngebieden in 2000 is vastgesteld voor welke soorten op grond van artikel 4 van de Vogelrichtlijn een verplichting bestaat voor het treffen van speciale beschermingsmaatregelen in de vorm van de aanwijzing van gebieden (in de Richtlijn aangeduid als "speciale beschermingszones")¹⁵. Dit betreft in de eerste plaats 46 soorten die zijn opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn¹⁶. Daarnaast zijn gebieden aangewezen voor 51 (andere) trekkende vogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Een gebied wordt slechts aangewezen voor de soorten waarvoor het gebied van landelijke betekenis is. Hiervan is in beginsel sprake indien het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt, indien 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie. De vogelsoorten zijn ontleend aan SOVON & CBS (2005)¹⁷. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. Om ecologische redenen, die in voorkomende gevallen hieronder zijn

¹⁵ Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, selectiecriteria en methode van begrenzing. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

¹⁶ Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag. De Nota van Antwoord (2000) vermeldt 44 soorten van bijlage I waarvoor gebieden kunnen worden aangewezen. Voor één soort zijn geen gebieden aangewezen is omdat er geen vaste verblijfplaatsen zijn (lachstern). Sindsdien zijn verder drie soorten aan bijlage I toegevoegd. Voor twee van deze soorten (strandplevier en dwergmeeuw) waren reeds gebieden aangewezen. Voor de dwerggans worden naar aanleiding van een rechterlijke uitspraak gebieden aangewezen. Per saldo zijn en worden er dus voor 46 soorten van bijlage I gebieden aangewezen.

¹⁷ SOVON & CBS (2005): Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

vermeld, is soms van deze algemene criteria afgeweken. Deze werkwijze heeft voor de lijst van vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen, de volgende consequenties:

- Van de oorspronkelijke aanwijzing zijn de volgende soorten gehandhaafd: geoorde fuut (A008), toendrarietgans en taigarietgans (A039)¹⁸, porseleinhoen (A119), blauwborst (A119) en kraanvogel (A127).
- Daarnaast is, in aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing, het gebied ook aangewezen voor drie andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2: dodaars (A004) en roodborsttapuit (A276) als broedvogels en kolgans (A041) als niet-broedvogel. Op basis van gemiddelde aantallen in de periode 1999-2003 voldoet het gebied aan de getalsmatige criteria voor opname van deze soorten.
- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing zijn vier vogelsoorten van bijlage I niet meer opgenomen: zwarte stern (A197), roerdomp (A021), bruine kiekendief (A081) en wespndief (A072). Het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit dateert van 1986 toen de aanwijzingen nog niet werden gebaseerd op getalsmatige criteria. Het gebied blijkt daaraan niet te voldoen en is daarmee van onvoldoende betekenis voor de instandhouding van deze soorten op landelijke schaal.
- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing zijn de volgende vogelsoorten niet meer opgenomen, omdat deze soorten niet behoren tot de soorten waarvoor Vogelrichtlijngebieden worden aangewezen conform de in 2000 geformuleerde beleidslijn (zie boven): kleinst waterhoen, klein waterhoen, kwartel en waterral.

B.3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elk habitattype waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. Dit is de bijdrage van het gebied aan de landelijke instandhoudingsdoelstelling voor het habitattype. Het betreft het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = > 75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = < 2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties, andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

¹⁸ Destijds aangewezen als "rietganzen".

H7120 – Herstellende hoogvenen			
Landelijke oppervlakte ca. 8.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
033	Bargerveen	A1 (15-30%)	Staatsbosbeheer 2007
023	Fochteloërveen	A1 (15-30%)	Natuurmonumenten 2002
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	B2 (6-15%)	Staatsbosbeheer 2005
040	Engbertsdijksvenen	B2 (6-15%)	Staatsbosbeheer 2007
043	Wierdense Veld	B1 (2-6%)	Landschap Overijssel 2003
055	Aamsveen	G (C, <2%) ^a	Landschap Overijssel 1998
064	Wooldse Veen	G (C, <2%) ^a	Provincie Gelderland 2007

- (a) De letter "G" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd op grond van grensoverschrijding; het gebied vormt één geheel met een gebied aan de andere zijde van de rijksgrens dat door Duitsland ook voor dit habitatype is aangemeld.

Voor de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) de volgende vijf gebieden als belangrijkste geselecteerd: Fochteloërveen¹⁹ (023), Engbertsdijksvenen (040), Deurnsche Peel & Mariapeel²⁰ (139), Buurserzand & Haaksbergerveen (053) en Korenburgerveen (061). Toen niet behorend tot de vijf belangrijkste gebieden, maar reeds eerder (1996) aangemeld voor dit habitatype: Groote Peel (140) (Lijstdocument 2004). De grootste relatieve bijdrage aan de landelijke doelstelling wordt geleverd door Bargerveen (033) en Fochteloërveen, met beide meer dan 15% van de landelijke oppervlakte. Tot de vijf belangrijkste gebieden behoren verder Deurnsche Peel & Mariapeel, Engbertsdijksvenen en Wierdense Veld (043). De betekenis van het Wierdense Veld is eerder onderschat omdat een belangrijk deel van de herstellende hoogvenen toen werd gerekend tot het habitatype vochtige heiden (H4010). Aamsveen (055) en Wooldse Veen (064) kunnen worden toegevoegd als grensoverschrijdende gebieden. Groote Peel herbergt ook een aanzienlijke oppervlakte (6 tot 15% van de landelijke oppervlakte) maar in tegenstelling tot de andere grote hoogveengebieden is de kwaliteit momenteel slechts voor een klein deel goed en zijn de ontwikkelingskansen voor actieve hoogvenen gering²¹. Er zijn hier wel mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van het habitatype herstellende hoogvenen (H7120).

B.4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

De hier vermelde gebiedsdoelen en vermeldingen van de relatieve bijdrage van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype of vogelsoort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn

¹⁹ Destijds bekend als Fochteloërveen en Esmeer.

²⁰ Destijds bekend als Mariapeel en Deurnesepeel.

²¹ In de Groote Peel is, in tegenstelling tot de andere hoogveengebieden, herstel tot actief hoogveen slechts in zeer beperkte mate mogelijk door het optreden van sterke wegzijging van het grondwater doordat het veen op veel plekken tot het zand is afgegraven. Tengevolge van de geologische opbouw van de ondergrond (aanwezigheid van een dik, goed doorlatend watervoerend pakket, hydrologische basis op ruim 300 m –mv) is herstel van het natuurlijk watersysteem beperkt mogelijk.

aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en vogelsoorten die zijn toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 3 van deze bijlage. In de kolom "Populatie" wordt tevens aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (†).

B.4.1. Habitatrictlijn: habitattypen

H4030 – Droge heiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	conform ontwerp
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	concept-ontwerp
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	concept-ontwerp
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	C	doel toegevoegd
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
059	Teeselinkven	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	concept-ontwerp
080	Groot Zandbrink	behoud	behoud	C	concept-ontwerp
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	doel toegevoegd
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	doel toegevoegd
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Meer dan de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype droge heiden (H4030) is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In een belangrijk deel van de gebieden wordt uitbreiding van de oppervlakte (met name in gebieden in Oost-

Nederland en Veluwe (057)) en verbetering van de kwaliteit (met name in gebieden in Zuid-Nederland en Veluwe) nagestreefd. Voor het bereiken van het landelijk doel is daarnaast behoud van de goede voorbeelden van het habitatype droge heiden belangrijk. Naast herstel van de heideflora bestaat een herstelopgave voor de fauna van dit habitatype. Voor een dergelijke kwaliteitsverbetering is op veel plaatsen uitbreiding van de oppervlakte noodzakelijk, met voldoende geleidelijke overgangen naar bos.

Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling: Havelte-Oost (029), Dwingelderveld (030), Wierdense Veld (043), Borkeld (044), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133), Regte Heide & Riels Laag (134), Kempenland-West (135) en Meinweg (149). In deze gebieden zijn de oppervlakten waar het habitatype droge heiden voor kan komen al volledig benut, waardoor er geen mogelijkheden voor uitbreiding zijn. De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitatype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is.

In enkele gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In deze gebieden (Teeselinkven (059), Stelkampsveld (060) en Groot Zandbrink (080)) ligt de focus op andere habitatypen en komen droge heiden slechts over een kleine oppervlakte voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Bargerveen (033), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveenengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke doelstelling omdat het habitatype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitatype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H7120 – Herstellende hoogvenen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
023	Fochteloërveen	uitbreiding ^a	verbetering	A1	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud ^a	verbetering	B1	conform ontwerp
030	Dwingelderveld	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud ^a	verbetering	A1	concept-ontwerp
040	Engbertsdijksvenen	behoud ^a	verbetering	B2	doel aangepast ^b
043	Wierdense Veld	behoud ^a	verbetering	B1	conform ontwerp
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud ^a	verbetering	B1	concept-ontwerp
064	Wooldse Veen	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud ^a	verbetering	B2	conform ontwerp
140	Groote Peel	behoud	verbetering	B2	conform ontwerp

(a) Achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (H7110A), is toegestaan²².

(b) De doelstelling voor Engbertsdijksvenen is aangepast, omdat uitbreiding van de oppervlakte niet noodzakelijk is gezien de landelijke behoudsopgave en omdat het gebied nauwelijks ruimte biedt voor uitbreiding van het areaal Herstellende hoogvenen.

Het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120) is voor ongeveer 75% binnen het Natura 2000-netwerk opgenomen. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de

²² Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”²³. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Het nastreven van kwaliteitsverbetering is ook gericht op herstel van het habitatype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (H7110A). Op termijn mag de oppervlakte herstellende hoogvenen dan ook afnemen ten gunste van actieve hoogvenen (H7110).

B.4.2. Vogelrichtlijn: broedvogels

A004 – Dodaars						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	20	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	40	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	50	B1	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	40	C	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	40	B2	ontwerpbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	20	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	40	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	30	C	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	35	C	conform ontwerp
140	Groote Peel	behoud	behoud	40	C	conform ontwerp
145	Maasduinen	behoud	behoud	50	B1	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de dodaars is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “gunstig”. De Nederlandse broedpopulatie laat sinds 1981 een toename zien en is op een redelijk hoog populatieniveau. De recente toename heeft behalve met relatief zachte winters waarschijnlijk ook te maken met verbetering van de waterkwaliteit in een aantal wateren en met natuurontwikkelingen. De landelijke doelstelling en gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de gunstige staat van instandhouding, met uitzondering van Brabantse Wal (128). In dit gebied geldt een verbetergave voor de kwaliteit van het leefgebied om het waterhoudend vermogen te vergroten (vennen vallen te vroeg droog) en hiermee de populatie te behouden. Ongeveer 40% van de huidige populatie bevindt zich binnen Natura 2000-gebieden.

A008 – Georde fuut						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	10	B1	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	40	B2	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	90	A1	concept-ontwerp
040	Engbertsdijksvenen	behoud ^a	behoud	25	B1	doel aangepast ^b
100	Voornes Duin	behoud	behoud	5	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	40	B2	ontwerpbesluit
140	Groote Peel	behoud	behoud	40	B2	conform ontwerp
145	Maasduinen	behoud	behoud	5	C	ontwerpbesluit

- (a) Enige achteruitgang in omvang broedgebied ten gunste van herstellende hoogvenen (H7120) is toegestaan.
 (b) Het aantal wijkt af van het ontwerpbesluit. In de definitieve besluiten is een meer nauwkeurige afrondingssysteem gehanteerd. Voor Engbertsdijksvenen is het gemiddelde van 23 broedparen nu afgerond op 25 in plaats van 20 paren.

²³ De beschreven “staat van instandhouding” wijkt af van de “staat van instandhouding” zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

De landelijke staat van instandhouding van de geoorde fuut is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". Sinds 1973-1977 is het verspreidingsgebied van broedende geoorde futen aanzienlijk groter geworden (met een toename van 315%). Vanaf 1980 zijn de broedvogelaantallen toegenomen. Deze aantallen wisselen in samenhang met de waterstanden in het voorjaar. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de provincies Drenthe en Noord-Brabant. Vooral Brabantse Wal (128), Dwingelderveld (030) en de hoogveengebieden Bargerveen (033) en Groote Peel (140) leveren een belangrijke bijdrage. Ruim twee derde van de broedpopulatie bevindt zich binnen Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstelling is gericht op behoud van het leefgebied voor behoud van de populatie. De gebiedsdoelstellingen sluiten hierop aan, met uitzondering van Brabantse Wal. In dit gebied geldt een verbeteropgave voor de kwaliteit van het leefgebied om het waterhoudend vermogen te vergroten (vennen vallen te vroeg droog) en hiermee de populatie te behouden.

A119 – Porseleinhoen						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	4	C	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	2	C	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	15	B2	concept-ontwerp
009	Groote Wielen	behoud	behoud	4 (↑)	C	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en ...	uitbreiding	verbetering	1 (↑)	C	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	2 (↑)	C	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	20 (↑)	B1	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	2 (↑)	C	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	B2	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	20 (↑)	B1	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	15 (↑)	B1	concept-ontwerp
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	30 (↑)	B1	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	20	B2	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en ...	behoud	behoud	10 (↑)	C	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	B1	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	B1	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	C	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	C	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	15 (↑)	B1	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	7 (↑)	B1	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	2	C	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	40 (↑)	B2	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	8	B1	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	9 (↑)	C	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	1	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	5 (↑)	C	concept-ontwerp
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	C	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van het porseleinhoen is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "zeer ongunstig" en "matig ongunstig". De aantallen van het porseleinhoen vertonen jaarlijks grote schommelingen. Oorzaak hiervan is dat de soort zeer gevoelig is voor verdroging van moerasgebieden en waterpeilbeheer. De landelijke doelstelling is dan ook gericht op uitbreiding van de omvang en vooral verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. De gestelde herstelopgave volgt het beschermingsplan moerasvogels en gaat uit van een populatie van ten minste 400 paren. De potenties hiervoor liggen met name in het rivierengebied, waar de soort momenteel matig vertegenwoordigd is

(met uitzondering van het noordelijke deel van de IJssel). In gunstige jaren (afhankelijk van inundatie) zijn grotere aantallen broedende porseleinhoenders waargenomen, de doelstellingen zijn daarop gebaseerd. In de gebieden Groote Wielen (009), Sneekermeergebied (012), Alde Feanen (013), Leekstermeergebied (019), Fochteloërveen (023), Bargerveen (033), Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (036), IJsselmeer (072), Zwarte Meer (074), Zouweboezem (105) en Biesbosch (112) is ingeschat dat het behoud van het leefgebied voldoende is om de populatie te laten toenemen. In een aantal gebieden wordt, in tegenstelling tot het landelijk doel, behoud van de populatie nagestreefd, te weten: Duinen Vlieland (003), Duinen Ameland (005), Lauwersmeer (008), de Wieden (035), Ketelmeer & Vossemeer (075), Oostelijke Vechtplassen (095) en Boezems Kinderdijk (106). De potentie in deze gebieden om het leefgebied en daarmee de populatie te doen toenemen dan wel verbeteren wordt laag ingeschat (op basis van historische potentie). In het Lauwersmeer is gekozen voor een behoudsdoelstelling vanwege de neutrale trend van de populatie (zeker in vergelijking met populatietrends in andere gebieden). Ruim 80% van de landelijke opgave wordt gerealiseerd binnen het Natura 2000-netwerk.

A272 – Blauwborst						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	120	C	concept-ontwerp
033	Bargerveen	behoud	behoud	150	C	concept-ontwerp
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	80	C	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	190	C	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	300	B1	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	2.000	A1	concept-ontwerp
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	450	B1	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	350	B1	conform ontwerp
140	Groote Peel	behoud	behoud	200	B1	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de blauwborst is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke populatie van de blauwborst is, na decennia lange daling, vanaf 1980 sterk toegenomen. Daarbij heeft tevens een belangrijke uitbreiding over met name de lage delen van het land plaatsgevonden (met een toename van presentie met 318% in 1973-2000). Ook werd het broedgebied verruimd. Naast traditionele moerassen en hoogveengebieden broedt de vogel nu ook in bijvoorbeeld duinvalleien, opgespoten terreinen, slootranden en akkers. De huidige populatie is groter dan ooit eerder in de vorige eeuw en groter dan het gewenste basisniveau vanuit populatie-ecologische optiek. Conform het beschermingsplan moerasvogels wordt ten doel gesteld het behoud van 6.500 paren. De gebiedsdoelstellingen sluiten aan bij deze landelijke behoudsdoelstelling.

A276 – Roodborsttapuit						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	40	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	60	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	100	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	80	C	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	90	C	concept-ontwerp
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	60	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	1.000	A2	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	30	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De ...	behoud	behoud	60	C	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & ...	behoud	behoud	20	C	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	120	C	conform ontwerp
140	Groote Peel	behoud	behoud	80	C	conform ontwerp
145	Maasduinen	behoud	behoud	85	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	20	C	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de roodborsttapuit is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". De Nederlandse populatie is de afgelopen twee decennia sterk toegenomen. Landelijk is daarom een behoudsopgave gesteld welke aansluit bij de landelijke populatietrend. De gebiedsdoelen sluiten hierop aan. Ongeveer één derde van de landelijke populatie bevindt zich momenteel in Natura 2000-gebieden. De roodborsttapuit is één van de 14 Rode Lijst-soorten die ten tijde van het aanwijzen van Vogelrichtlijngebieden is toegevoegd aan de lijst met artikel 4.2 soorten. Van deze specifieke, veelal wijdverspreide, soorten wordt minstens 25% van de populatie beschermd (Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1, 2005, pagina 15).

B.4.3. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied					
Vogelsoort	Aantal gebieden	Landelijke doelstelling populatie	Populatie Groote Peel	Relatieve bijdrage*	Besluit
A039 Taigarietgans ^a	3	650	behoud	s, A1	conform ontwerp
A039 Toendrarietgans ^a	10	34.100	behoud	s, A2	conform ontwerp
A041 Kolgans ^{a,b}	36	218.300	behoud	s, B1	conform ontwerp
A127 Kraanvogel ^{c,d}	4	350 ^e	behoud	s, A2	conform ontwerp

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaappleatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

- De staat van instandhouding van de soort is beoordeeld als "gunstig".
- Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (onder andere door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar.
- De kraanvogel heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied. Aangezien de leefgebieden van de kraanvogel binnen het Natura 2000-netwerk nog geschikt zijn, is in alle gebieden een behoudsopgave geformuleerd (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- Vanwege van jaar tot jaar zeer sterk fluctuerende aantallen kraanvogels is geen aantal in het doel opgenomen.
- De landelijke instandhoudingdoelstelling voor de kraanvogel is gebaseerd op het gemiddelde seizoensmaximum over de periode 1999/2000-2003/2004.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1. INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn er 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en op de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijkluidende zorgen geuit.

Er is daarom besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. Deze Nota van Antwoord²⁴ geeft uitsluitend over algemene lijnen en principes van het te voeren beleid. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken.

Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit. Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied "Groote Peel" zijn 90 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

2. REACTIES OVER DE SELECTIEPROCEDURE

2.1 ALGEMEEN

In een aantal zienswijzen zijn er vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, zoals "de mate van instandhouding". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 waren opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de

²⁴ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de richtlijn voorschrijft. Door de doelstellingen in het gebiedendocument voor alle soorten en habitattypen op te nemen en dus ook voor die soorten en typen die niet kwalificeren, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebied behoort.

Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Selectie en aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden

De selectie en aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden zijn met uitzondering van twee gebieden²⁵ in 2005 volledig afgerond. De rechter is destijds met betrekking tot de in 2000 gebruikte selectie- en begrenzingsmethodiek¹⁵ tot de conclusie gekomen dat deze criteria niet onredelijk waren²⁶ en heeft alle bezwaren ten aanzien van de selectie en begrenzing van de toen aangewezen Vogelrichtlijngebieden ongegrond verklaard. Dat betekent dat de aanwijzing van dit Vogelrichtlijngebied al rechtens vaststaat. Dit gebied was dus al voor de terinzagelegging een volwaardig Natura 2000-gebied en op dat feit kon daarom niet worden ingesproken. In deze procedure zijn nu aan dit gebied instandhoudingsdoelstellingen toegevoegd en daarnaast zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd. Voor de eventuele wijzigingen van de vogelsoorten waarvoor het gebied geldt te zijn aangewezen wordt verwezen naar bijlage B.2 van deze Nota van toelichting en naar hoofdstuk 4 van deze bijlage C. Voor eventuele wijzigingen in de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van de Nota van toelichting en naar hoofdstuk 3 van deze bijlage C.

Stappen in het selectieproces van Habitatrichtlijngebieden

De aanmelding van Habitatrichtlijngebieden heeft in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en in de grootste omvang aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten slechts de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en in de grootste omvang aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

²⁵ Het gebied Abtskolk & De Putten zal als gevolg van een rechterlijke uitspraak als Vogelrichtlijngebied aangewezen worden en daarnaast vindt bij het gebied Strabrechtse Heide & Beuven ook een aanwijzing als Vogelrichtlijngebied plaats.

²⁶ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 19 maart 2003, nr.200201933.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of van soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype, of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden, als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om een voldoende dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden.

Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt een voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars worden hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20 tot 60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% dekking is over het algemeen voldoende.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen.

Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of –soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden²⁷ door de Europese Commissie goedgekeurd. Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)²⁸ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmeldingen van 1996 en 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 1999 en 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)²⁹ bevat de Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese

²⁷ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). Publicatieblad van de Europese Unie L 387/1 (29 december 2004): p.1-96.

²⁸ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁹ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen.

Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord en het Verantwoordingsdocument (2003)³⁰ staat vermeld, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrictlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot kwalificerende habitattypen en soorten en dat er met betrekking tot de niet-kwalificerende waarden geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden dus niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de kwalificerende habitattypen of de kwalificerende soorten geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. De Europese Commissie gaat er vanuit dat op het standaardgegevensformulier alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens geregeld worden geactualiseerd.

Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het type of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie is het dan ook niet noodzakelijk om instandhoudingsdoelstellingen te formuleren.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en

³⁰ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure, afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord wordt de selectieprocedure uitvoerig beschreven en wordt uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten en de aanwezigheid van in bijlage I van de Vogelrichtlijn genoemde vogelsoorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels. Die werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit wordt in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3. REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Ook bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal indieners van zienswijzen aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Zo hebben insprekers aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur, delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde natuurdoeltypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Meerdere insprekers zijn van mening dat gronden die aangewezen zijn voor (ongemotoriseerde) luchtvaart buiten de begrenzing dienen te blijven. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Begrenzing van bestaande Vogelrichtlijngebieden

De aanwijzing van Natura 2000-gebieden is niet bedoeld om de grenzen van reeds eerder aangewezen Vogelrichtlijngebieden te wijzigen. Aangezien Groote Peel reeds eerder is aangewezen als Vogelrichtlijngebied (zie ook het vorige hoofdstuk over de selectieprocedure), staat de oorspronkelijke begrenzing in principe nu niet ter discussie. Dat neemt niet weg dat er soms aanleiding kan zijn om de begrenzing aan te passen. Daarbij kan het gaan om technische

of inhoudelijke wijzigingen (zie “Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden” hierna).

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1. van het Natura 2000 doelendocument (2006)¹ uitvoerig uiteen wordt gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: streven naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- “Cement tussen de bakstenen”: de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het “cement tussen de bakstenen”, maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is. Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of de soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationaal Park, Vogelrichtlijngebied, en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van de Habitatrichtlijngebieden en bij de aanvulling van de Vogelrichtlijnaanwijzingen met gebiedsdoelen zijn overlappende Vogel- en Habitatrichtlijngebieden gecombineerd tot één Natura 2000-gebied. Daarbij is ernaar gestreefd de begrenzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen.

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden. Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook

aanpassingen aan kadastrale grenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing 'betrokken' percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Verkleining van Vogelrichtlijngebieden wordt door de Europese Commissie, gelet op de Europese jurisprudentie, slechts "in uitzonderlijke gevallen" aanvaardbaar geacht indien bij de oorspronkelijke aanwijzing een "duidelijke wetenschappelijke fout" is gemaakt. Uit jurisprudentie³¹ blijkt dat de oppervlakte van een Vogelrichtlijngebied niet mag worden verkleind en de grenzen van een Vogelrichtlijngebied niet mogen worden gewijzigd, als daardoor zones worden uitgesloten waarin in het wild levende vogelsoorten voorkomen waarvan de bescherming de aanwijzing van dat Vogelrichtlijngebied heeft gerechtvaardigd. Althans, tenzij de van het Vogelrichtlijngebied uitgesloten zones niet langer overeenkomen met de voor de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten meest geschikte gebieden in de zin van artikel 4, lid 1, van de richtlijn. Zo kan de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden zijn aangepast door bebouwing op de rand van het gebied, bedrijventerreinen (>5 ha) en rijkswegen zoveel mogelijk ook op kaarten te exclaveren (de tekstuele exclaveringsformule geldt alleen voor de in 2000 aangewezen gebieden).

In gevallen waar in het verleden mogelijk een duidelijke begrenzungsfout is gemaakt, wordt onderzocht of er sprake is van een wetenschappelijke fout die voldoet aan de door de Europese Commissie gestelde voorwaarden. Toekomstige ontwikkelingen vallen buiten die criteria; de vergunningprocedure is daarvoor de aangewezen weg.

Zie verder Nota van Antwoord paragraaf 2.2.4.

Uitbreiding van Vogelrichtlijngebieden kan alleen aan de orde zijn als het gebied tevens Habitatrictlijngebied is en de uitbreiding onderdeel is van het desbetreffende Habitatrictlijngebied. Uitbreiding van een "zuiver" Vogelrichtlijngebied kan geen onderdeel zijn van deze procedure. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 2.2.5.

Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrictlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht.

Nieuwe natuur is meebegrensd:

1) wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied. Dus wanneer de natuurwaarden er al zijn. Of wanneer de gronden zijn verworven, en de maatregelen om de bedoelde Natura 2000-waarden te kunnen ontwikkelen inmiddels zijn uitgevoerd;

2) wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij eventuele verkoop van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur. Zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord.

De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerpbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria.

Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

³¹ Europese Hof van Justitie, 13 juli 2006, zaak C-191/05; en 25 november 1999, zaak C-96/98.

Exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven / bufferzones

Een ruimere bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. Ook is het niet mogelijk om gronden buiten het Natura 2000-gebied te houden omdat ze zijn aangewezen voor (ongemotoriseerde) luchtvaart. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn, volgens de Habitatrichtlijn, bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"³².

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak, hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (succesie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke geaardheid blijvend ongeschikt. Ook mijnbouwinstallaties en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals bijvoorbeeld gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd. Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaarten), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het beste per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde wordt het bestaand gebruik door het luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaand gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker is van mening dat wanneer het doel duurzaam behoud en ontwikkeling van het hoogveen is en alleen ecologische argumenten een rol mogen spelen, de begrenzing van het Natura 2000-gebied de Groote Peel naast de eigenlijke natuurgebieden tevens de gehele begrensde Ecologische Hoofdstructuur dient te bevatten.

Meerdere sprekers zijn van mening dat gronden tussen de Mussenbaan en de Moostdijk meegenomen dienen te worden in de begrenzing. Deze gronden zijn in hydrologische zin van grote waarde voor de Groote Peel. Tevens zou het de ecologische samenhang bevorderen en een

³² Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

logische begrenzing opleveren. De gronden zijn grotendeels reeds in eigendom van Staatsbosbeheer.

Een inspreker pleit voor toevoeging van een perceel aan de uiterste noordpunt van de Grootte Peel, iets oostelijk gelegen van de Vossenbaan. Dit perceel is reeds lang in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. Doordat het laag gelegen is, is het perceel van potentieel belang bij een eventuele herinrichting van de Eeuwseloop.

Een inspreker zou graag 'Land van Lith' toegevoegd zien.

Een inspreker zou graag 'Kokmeeuwenweg noord' toegevoegd zien en perceel. Dit stuk grond is grotendeels voorzien van buisdrainage, vanaf de Kokmeeuwenweg in oostelijke richting aflopend en drainerend naar een sloot op de grens van landbouwgebied en Peelreservaat. De inspreker zou graag een hydrologische verbetering bewerkstelligen door opstuwing en afdamming/demping van inliggend afwateringsstelsel en opheffen drainage.

Een inspreker zou graag toegevoegd zien 'Kokmeeuwenweg zuid'. Dit perceel is aan drie zijden ingesloten door natuurreservaat. De grond is eigendom van agrariërs en is voorzien van buisdrainage.

Een inspreker ziet graag perceel 'Middenpeel' toegevoegd worden. Hiermee zou een hydrologische verbetering kunnen plaatsvinden door opstuwing, afdamming en demping van een erin gelegen afwateringsstelsel. Hierbij wordt opgemerkt dat in dit gebied en in het aangrenzende gebied kraanvogels foerageren.

Een inspreker verzoekt vanwege hydrologische overwegingen om het gebiedsdeel Kalispeel op te nemen in de begrenzing.

De zienswijzen zijn niet overgenomen.

De voorstellen voor het toevoegen van nieuwe natuur zijn niet overgenomen omdat het meebegrenzen ervan als Natura 2000-gebied hier niet noodzakelijk is om de doelstellingen te halen. Het buffergebied dat noodzakelijk is om de abiotische condities te realiseren is al begrensd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS), waardoor het een planologische bescherming heeft. De uitvoering wordt inmiddels gerealiseerd in het kader van een voortvarende landinrichting, waarbij vernatting een belangrijke doelstelling is.

Overwegingen met betrekking tot de "hydrologische situatie", "logische samenhang" en "logische grenzen" zijn in dit geval niet relevant voor het toevoegen van nieuwe natuur.

Uitbreiding na de aanmelding is beperkt tot situaties waarin habitatwaarden aanwezig zijn of de gronden direct noodzakelijk zijn voor de aanwezige uitbreiding van een habitatype of leefgebied van een soort zoals opgenomen in de instandhoudingsdoelstelling. Zie ook het kopje "Meebegrenzen van nieuwe natuur" eerder in dit hoofdstuk.

Meerdere insprekers zijn van mening dat de Grootte Peel alleen daar begrensd dient te worden als Habitatrichtlijngebied waar habitatype H7120 (herstellende hoogvenen) ook daadwerkelijk voorkomt en dat de zone voor externe werking daarop wordt aangepast.

Een inspreker bepleit om Kokmeeuwenweg noord en – zuid niet toe te voegen, omdat de habitatwaarden niet aanwezig zijn.

De zienswijzen zijn overgenomen.

De uitbreiding met nieuwe natuur aan de Brabantse zijde is ongedaan gemaakt, omdat de uitbreiding niet noodzakelijk is ten behoeve van de instandhoudingsdoelstelling (voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) geldt voor de oppervlakte een behoudsdoelstelling). Uitbreiding na de aanmelding is beperkt tot situaties waarin habitatwaarden aanwezig zijn of de gronden direct noodzakelijk zijn voor de uitbreiding van een habitatype of leefgebied van een soort zoals opgenomen in de instandhoudingsdoelstelling. Zie ook het kopje "Meebegrenzen van nieuwe natuur" eerder in dit hoofdstuk en verder paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

De overweging dat de externe werking van een bepaalde activiteit op het Natura 2000-gebied (externe werking) is te zoneren, is onjuist. Dit hangt voor elke specifieke situatie namelijk af van de aard van de activiteit en de gevoeligheid van het habitatype. Zie voor externe werking, en de relatie met ammoniak de tekst hierna bij hoofdstuk 5 van bijlage C.

4. REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering van het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring van Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden.

Er wordt de vrees uitgesproken dat voor een aantal habitattypen en soorten onvoldoende gebieden worden aangewezen, zodat de gunstige staat van instandhouding niet gewaarborgd kan worden. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen waarvoor in het Natura 2000 profielendocument (2006)² sprake is van een ongunstige staat van instandhouding een herstelopgave te formuleren, tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (ook financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Veel aanpassingen zijn namelijk gerelateerd aan waterschapstaken waarbij de inspreker geen extra financiële lasten voor eigen rekening wil nemen. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelen en doelstellingen veel geleund wordt op onwetenschappelijke informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren. Het is onduidelijk of deze waarden wel daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten zijn

Tevens zijn er vragen over de consequenties die het aanwijzen van het gebied heeft voor andere diersoorten dan de aangewezen Natura 2000-soorten. Er zijn er vragen over weidevogels en waarom ze geen bescherming krijgen in de Natura 2000-gebieden. Vossen en kraaien zullen wellicht in de omgeving toenemen wat een negatieve invloed kan hebben op weidevogels die rondom de Groote Peel voorkomen. In een ander verband wordt gerefereerd aan grote

aantallen ganzen die reeds zonder speciale beschermingsgebieden al een gunstige ontwikkeling doormaken.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen, bijvoorbeeld voor herstellende hoogvenen (H7120). In andere zienswijzen wordt aangevoerd dat er voor veel soorten geen instandhoudingsdoelstelling geformuleerd mag worden omdat hiermee soorten komen te vallen onder de bescherming van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. Er bestaat zorg over de gevolgen voor de agrarische bedrijfsvoering van de toevoeging van nieuwe vogels of soorten van de Rode Lijst of nieuwe habitattypen. Er wordt bijvoorbeeld een toenemende vernatting van agrarische gronden verwacht en beperking van drainage en beregening als mogelijk gevolg van de natuurdoelen. Er wordt gevraagd om daarom de natuurdoelen aan te passen.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit vastgelegd. Het streven naar een gunstige staat van instandhouding van de per aanwijzingsbesluit opgesomde habitattypen, soorten en vogels is daarvan de uitwerking. Het vormt de Nederlandse bijdrage aan de ecologische samenhang van het Europese Natura 2000-netwerk. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen, -soorten en vogels gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer alle planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor het behoud van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op de habitat of het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de

instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied of de habitat van de betreffende soort.

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Met name bij vogels is een belangrijk deel van het leefgebied buiten het Natura 2000-gebied gehouden. Bij een aantal vogelsoorten gaat het daarbij vooral om de foerageergebieden. Deze bevinden zich in grote aaneengesloten agrarische gebieden of zijn buiten het Natura 2000-gebied gehouden omdat niet gegarandeerd kon worden dat deze gebieden, zoals bijvoorbeeld braakliggende bouwterreinen, hun huidige functie ook in de toekomst behouden. Deze gebieden spelen, vanwege het vervullen van een bepaalde (foerageer)functie voor de soort, een belangrijke rol bij het realiseren van een goede staat van instandhouding, zodat ook het verstoren van zo'n gebiedsfunctie van grote invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de soort.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 1.2.3, 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd zijn op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld. Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitatypes en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitatypes en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitatypes in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of de inspanning staat in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau.

Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitatypes en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitatypes en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype herst ellende hoogvenen (H7120). Voor dit habitatype zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Aan de andere kant heeft de agrarische sector een economische rol van betekenis in de omgeving van dit gebied. Het beleid is erop gericht om de agrarische sector en de natuur zo goed mogelijk samen te laten gaan. Het beheerplan is daarvoor een belangrijk middel. Het agrarische gebruik in de omgeving van het Natura 2000-gebied is beoordeeld in het beheerplanproces.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en

terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA³³.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn meer duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van de kernopgave (sense of urgency)³⁴ op de korte én langere termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat de resultante van bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gewenste staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2006)³⁵ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of een mogelijke klimaatsverandering. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om de achteruitgang tot staan te brengen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatsverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.4 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden herijkt en zonodig kunnen worden bijgesteld zijn (zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de goede staat van instandhouding van de in bijlage I en in bijlage II genoemde habitattypen en soorten niet in gevaar komt.

³³ KIWA & EGG (2007) Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000-gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁴ Een sense of urgency is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

³⁵ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 Contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of soort. Ook bij de formulering van een doel voor broedvogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt dat erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een goede staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Weidevogels

Een aantal insprekers signaleert dat er in de Vogelrichtlijngebieden geen ruimte is voor in ons land broedende weidevogels, in die zin dat er geen doelstellingen voor weidevogels geformuleerd zijn. Onder weidevogels worden vogelsoorten verstaan die in uitgestrekte graslanden broeden. Het is overigens geen uitsluitende classificatie.

Voor broedvogels worden alleen gebieden aangewezen indien:

- 1) de betreffende soort voorkomt op bijlage 1 van de Vogelrichtlijn, of
- 2) de soort kan worden beschouwd als andere geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn, die voorkomt op de rode lijst én waarvoor de beschermde gebieden een wezenlijke bijdrage (minstens 25% van de Nederlandse broedpopulatie) leveren aan de bescherming van de soort (zie ook Nota van Antwoord Vogelrichtlijn deel 1, bijlage 2A).

Weidevogelsoorten staan (met uitzondering van de kempfaan) niet op bijlage 1 maar worden wel beschouwd als geregeld voorkomende trekvogels zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn.

Kunnen weidevogels dan als broedvogels worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten? Zowel de kempfaan (bijlage 1 soort) als de watersnip (soort zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) voldoen aan bovenstaande criteria. De grutto (soort zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) bijvoorbeeld voldoet niet aan bovenstaande criteria, omdat slechts 18% broedt binnen de Natura 2000-gebieden, in plaats van minstens 25% van de Nederlandse broedpopulatie. De bescherming van broedende grutto's in Natura 2000-gebieden levert maar een kleine bijdrage aan de instandhouding van de soort op landelijke schaal. Dat neemt niet weg dat het ministerie van LNV een groot belang hecht aan een rijk agrarisch cultuurlandschap buiten de Natura 2000-gebieden en tevens streeft naar een structurele oplossing voor het weidevogelbeheer. Zo worden de opstellers van de beheerplannen voor Natura 2000 er op gewezen dat in de beheerplannen rekening moet worden gehouden met gebiedsspecifieke natuurwaarden, zoals weidevogels³⁶.

De "ten gunste" formulering

In sommige gevallen is er een zogenaamde "ten gunste" formulering gebruikt. Daarmee wordt aangeduid dat de aanwezigheid van een bepaald habitatype of leefgebied van een bepaalde (vogel)soort in enige mate mag afnemen ten gunste van andere habitattypen of soorten die sterk onder druk staan en waarvoor in een gebied de doelen in termen van uitbreiding omvang leefgebied of uitbreiding oppervlakte zijn geformuleerd. Gelet op het ecologische belang om de staat van instandhouding van het ene habitatype te verbeteren, kan de bewuste keuze zijn gemaakt dat dit ten koste mag gaan van een ander habitatype met een gunstige staat van instandhouding.

³⁶ Uitvoering aangenomen motie Snijder-Hazelhoff, TK 2008-2009, 31 700 XIV, nr. 117.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten³⁷ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit.

Met betrekking tot de vraag op welke wijze er kan worden nagegaan of de gunstige staat van instandhouding voor dat betreffende habitatype of de betreffende soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen voor vogels

Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een (vogel)soort. Voor (vogel)soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als minimale draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de beste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de (vogel)soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitatypes en (vogel)soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitatypes op landelijk niveau. Het ministerie van LNV zorgt voor een landelijk monitoringstelsel. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf uit de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met de betrokken bevoegde gezagen (ministerie van LNV, ministerie van V&W, ministerie van Defensie en de provincies (IPO)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

³⁷ Zie onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrictlijngebied. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde hoeveelheid en/of oppervlakte leefgebied of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of verbeterdoel geldt. Zo is bijvoorbeeld een behouddoel geformuleerd als het gebied een voldoende bijdrage levert aan de realisering van het doel op landelijk niveau of als onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze planningen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Daartoe behoren de Subsidieregeling Natuurbeheer, de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden³⁸. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. De provincies bieden deze subsidiemogelijkheden aan door middel van provinciale subsidieregelingen zoals Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN) en de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN).

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Meerdere insprekers zijn van mening dat het realiseren of behouden van hoogveen erg moeilijk is. De Peel ligt hoger dan omliggende landbouwgronden, waardoor hoogveen nog veel moeilijker te realiseren en te behouden is. De klimaatsverandering maakt de situatie er ook niet beter op.

Op de lange termijn kan met extra inspanningen de kwaliteit van het hoogveen verbeterd worden. Er zijn maatregelen voorzien in het kader van de landinrichting, het Gewenste Grond en Oppervlaktewater Regiem (GGOR), en de interne hydrologische fijn regeling in het gebied zelf.

Een inspreker geeft aan dat uit GGOR-modelberekeningen blijkt dat het doel van habitatype H7110 (actieve hoogvenen) binnen zekere marges binnen handbereik is gekomen, zij het

³⁸ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

mogelijk op een kleinere oppervlakte dan eerder werd verondersteld. De inspreker verzoekt dit dan ook als instandhoudingsdoelstelling op te nemen.

De zienswijze is niet overgenomen.

Het habitatype, actieve hoogvenen (H7110), is niet aanwezig in de Groote Peel. Voor habitattypen die marginaal in een gebied aanwezig zijn en ook op termijn geen significante bijdrage kunnen leveren is geen instandhoudingsdoelstelling opgenomen (zie ook Nota van Antwoord paragraaf 3.3). In de Groote Peel zal vrijwel nergens een situatie worden bereikt waar de vestiging van actieve hoogvenen direct mogelijk is. Zie verder bijlage B.3 van deze Nota van toelichting.

Een inspreker vindt het logisch dat het porseleinhoen (A119) een onregelmatige broedvogel is. De oppervlakte plasdras kruiden vegetaties waar het hoen afhankelijk van is verschilt jaarlijks. Dit hebben we niet in de hand. Daarnaast kunnen er nog andere mogelijke verstoringsbronnen aanwezig zijn zoals recreatie, ammoniakuitstoot of klimaatsverandering. De inspreker vindt de doelstelling "uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied" daarom niet reëel en vraagt zich af wiens schuld het is als een doelstelling niet gehaald wordt.

De zienswijze is niet overgenomen.

Ondanks de genoemde verstoringsbronnen zijn er in goede jaren meer dan vijf broedparen vastgesteld. Daarnaast kan de soort profiteren van de maatregelen die worden getroffen om de kwaliteit van herstellende hoogvenen (H7120) te verbeteren. Zie de toelichting bij de instandhoudingsdoelstelling voor het porseleinhoen in paragraaf 5.4 van deze Nota van toelichting. Voor het overige zie de tekst met het kopje "Herijking instandhoudingsdoelstellingen" hiervoor.

Een inspreker vindt het woord "populatie" in de toelichting op de instandhoudingsdoelstelling van de kraanvogel niet juist gekozen. De Groote Peel biedt op dit moment een pleisterplaats voor 1000 kraanvogels en er is nog ruimte voor het verhogen van het aantal vogels.

De zienswijze is niet overgenomen.

De gevraagde draagkrachtformulering is niet toegevoegd aan de instandhoudingsdoelstelling omdat de aantallen van jaar tot jaar zeer sterk fluctueren. Daarom wordt ook het woord "populatie" niet meer in de doelstelling genoemd. Het begrip "populatie" in de toelichting heeft betrekking op alle kraanvogels binnen de begrenzing van dit Natura 2000-gebied. Dus niet op de vogels die zich buiten dit Natura 2000-gebied bevinden. Zie verder bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

Een inspreker is van mening dat de verdeling van behoud, herstel en het landelijke doel van 250 paar grauwe klauwieren onvoldoende verspreid zijn over de Natura 2000-gebieden om landelijk een evenwichtige verspreiding van de grauwe klauwier te herstellen. Het wordt dan ook noodzakelijk geacht dat er aanvullende doelen worden opgenomen in gebieden waar een potentie voor de soort aanwezig is. De inspreker pleit ervoor om een aanvullend hersteldoel voor de grauwe klauwier in de Groote Peel op te nemen.

De zienswijze is niet overgenomen.

Het gebied voldoet niet aan het 1%-criterium (het gebied herbergt minstens 1% van de landelijke broedpopulatie) voor opname van de soort. De soort wordt daarom door SOVON & CBS (2005) niet genoemd voor dit gebied. Opname van een complementair doel voor een beperkt aantal soorten broedvogels uit categorie 1, zoals de grauwe klauwier, is enkel mogelijk in zuivere Habitatrictlijngebieden. Het Natura 2000-gebied Groote Peel is geheel een Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebied. Zie ook pagina 35, en pagina 36 tekstkader 3.3.3 van het Natura 2000 doelendocument (2006)¹.

Een inspreker geeft aan dat de wiewelaar een soort is die in Nederland beschermd dient te worden. Het is een soort die in Nederland op de Rode Lijst staat en op Europese schaal achteruitgaat. De Peelgebieden lijken naar verhouding steeds belangrijker voor de soort. Volgens de inspreker hoort de soort aan de doelsoorten te worden toegevoegd.

De zienswijze is niet overgenomen.

De wiewelaar is geen broedvogelsoort die betrokken is geweest bij de selectie en begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Zie verder bijlage 1A en bijlage 3A van Nota van Antwoord Vogelrichtlijn¹⁵.

De vogelsoort is wel een beschermde soort volgens artikel 4 van de Flora- en faunawet.

Een inspreker geeft aan dat de laatste jaren steeds meer foeragerende ganzen worden gesignaleerd. Zij zorgen voor een dusdanige bemesting van het gebied dat het een negatieve invloed heeft op hoogveenvorming. Hier botsen de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn met elkaar.

In het definitieve aanwijzingsbesluit van de Grootte Peel zijn voor meerdere ganzensoorten instandhoudingsdoelstellingen opgenomen, omdat deze zijn aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Een "ten gunste" formulering in het aanwijzingsbesluit zou richting kunnen geven aan het beheer, maar die bepaling is in het land zeer terughoudend gebruikt. Dat betekent dat het beheerplan het instrument is om mogelijke tegenstrijdigheden te signaleren en op te lossen.

Een inspreker merkt op dat de populaties niet-broedvogels in de Grootte Peel als doelstelling hebben "behoud populatie". Uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit komt niet duidelijk naar voren hoe dit bereikt gaat worden. De inspreker vraagt zich af wat er gaat gebeuren indien populaties explosief toenemen en wat dan de gevolgen zijn voor gebieden rondom de Grootte Peel?

De doelstellingen van niet- broedvogels zijn geformuleerd in de zin van "behoud van omvang en kwaliteit leefgebied". Hoe dit bereikt moet worden zal blijken uit maatregelen die in het beheerplan zonodig worden opgenomen. Mocht er daardoor schade optreden voor grondeigenaren buiten de Natura 2000-gebieden dan is daarvoor een regeling bij het Faunafonds (zie verder hoofdstuk 7 van bijlage C).

5. REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

5.1 ALGEMEEN

Er wordt gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor agrariërs rondom het Natura 2000-gebied de Grootte Peel. Zij zijn bang voor ernstige vernatting van de landbouwgronden door peilverhoging en extra beperkingen voor wateronttrekking en beregening of drainage. Meerdere insprekers zijn van mening dat in verband met de verlening van vergunningen voor beregening en drainage de resultaten van pilotstudy's naar het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR)³⁹ meegenomen moeten worden bij de doelbepaling voor het gebied en de uitwerking van beheerplannen. Daarnaast is er volgens insprekers een belasting voor omwonenden in het algemeen omdat er bijvoorbeeld geen enkele vorm van faunabeheer zou plaatsvinden. Anderen wensen geen vergunningverplichting in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor wildbeheer. Ook zijn er insprekers die zich zorgen maken over het wandelen met een (loslopende) hond.

³⁹ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Dit geeft onduidelijkheid met betrekking tot het toekomstperspectief van bedrijven. Insprekers stellen dat uitbreidingsmogelijkheden ondergeschikt zijn gesteld aan het natuurbeleid. Dit brengt een oneerlijke concurrentiepositie teweeg ten opzichte van agrariërs die niet in de buurt van een natuurgebied gelegen zijn. Een inspreker pleit voor een bijzondere regeling voor agrarische ondernemers die al technieken in hun bedrijf hebben toegepast om te voldoen aan maatschappelijke eisen en om pro-actief aan milieu te werken. De voorloper wordt anders gestraft en het enthousiasme van ondernemers om vooruitlopend op regelgeving maatregelen te treffen en maatschappelijk verantwoord te ondernemen wordt op die manier te niet gedaan.

Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik. Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen. Er zijn onzekerheden en verwachtingen over de externe werking. Een inspreker vindt het zeer twijfelachtig of drainages op bijvoorbeeld 1600 meter van de Groote Peel nog invloed hebben op het gebied. De inspreker geeft aan dat er bij de Groote Peel gewerkt wordt aan een bufferzone van twee kilometer. Deze bufferzone is gebaseerd op enkele studies met rekenmodellen en aannames, en is zodoende onvoldoende onderbouwd.

Verder bestaan er onzekerheden over de relatie met de Kaderrichtlijn Water, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de onmogelijkheid om te groeien vanwege de ammoniakopgave, de ontwikkelingskansen door toepassing van de 5% drempelwaarde en de wens om de goede ervaringen met saldering in de provincie Limburg te kunnen gebruiken. Enkele insprekers vragen naar de kritische depositiewaarde en maken daar bij voorbaat bezwaar tegen. Ook is er aandacht gevraagd voor de spanning tussen eisen voor milieu- en dierenwelzijn: vanuit milieuoptiek dient de ammoniakuitstoot en –neerslag beperkt te worden, maar de maatregelen voor dierenwelzijn leiden tot een hogere emissie. De relatie van Natura 2000 met de evaluatie van het generieke mestbeleid is ook een aandachtspunt. En voor de tuinbouwbedrijven de relatie met het gewasbeschermingsbeleid. En verder de relatie met het bestemmingsplan en andere ruimtelijke plannen, zoals het Provinciaal Omgevingsplan Limburg waarin perspectieven op gebiedsniveau zijn beschreven. Het Reconstructieplan waarin is aangegeven welke ruimte de landbouw moet krijgen, en de in landelijk verband gemaakte afspraken, zoals het convenant lichthinder voor de glastuinbouw en de ontwerp algemene maatregel van bestuur glastuinbouwbedrijven.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde

nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet. In het beheerplan zal over het algemeen duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet het geval. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij⁴⁰ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake is van significante gevolgen voor het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermd natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument blijven gewoon van kracht en zullen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Op dit onderdeel brengt Natura 2000 geen verandering in de bestaande situatie.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

In paragrafen 4.1 en 4.2 van de Nota van Antwoord wordt uitvoerig ingegaan op bestaand gebruik en hoe daarmee wordt omgegaan.

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet automatisch tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals het wandelen met een hond, uitrijden van mest of beregening. In het aanwijzingsbesluit zelf is daarom niet aangegeven of en onder welke voorwaarden een activiteit kan worden toegestaan. In een besluit staat alleen voor welke waarde het gebied wordt aangewezen.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermd natuur kunnen verslechteren of een significant verstoring effect hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Het gaat daarbij niet om een vergunning voor alle activiteiten, maar alleen voor mogelijk schadelijke of significant verstoring activiteiten. Daarnaast is er in de wet een uitzondering

⁴⁰ Wet van 9 juni 1994 houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij), Staatsblad 1994, nr. 634.

gemaakt voor bestaand gebruik. Tot na het onherroepelijk⁴¹ worden van het beheerplan is de vergunningplicht niet van toepassing op bestaand gebruik. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als "iedere handeling die voor 1 oktober 2005 werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd".

Tot het onherroepelijk worden van het beheerplan draagt het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden waardoor het bestaande gebruik de kwaliteit van het gebied niet verslechtert of geen significant effect heeft op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het ministerie van LNV het bestaande gebruik wordt stilgelegd. Het initiatief daartoe zal in alle gevallen van het ministerie van LNV uitgaan. Een vergunning blijft echter noodzakelijk als een bedrijf zich nieuw vestigt of wanneer een (bestaande) activiteit wordt uitgebreid.

In het beheerplan zal het bestaande gebruik beschreven moeten worden en zondig aan regels worden gebonden. Zoals in paragraaf 4.2.4 van de Nota van Antwoord reeds uiteen wordt gezet, worden geen activiteiten gelegaliseerd. Dat een bepaalde activiteit om wat voor reden dan ook als bestaand gebruik wordt aangemerkt, wil nog niet zeggen dat deze activiteit in het beheerplan zal worden toegestaan. Dat geldt ook voor inrichtingen die niet vergunningplichtig zijn volgens het Besluit landbouw milieubeheer (2006)⁴² uit de Wet milieubeheer of reeds in het bezit zijn van een milieuwetvergunning.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrictlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000 gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen⁴³, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (paragraaf 6.3.2. Nota van Antwoord).

In de reconstructieplannen⁴⁴ voor de Brabantse natte natuurparels, waaronder de Natura 2000-gebieden, is gekozen voor een scenario waarin ook uitstralingseffecten buiten het natuurgebied mogen plaatsvinden. Dit is onder de voorwaarde dat deze effecten technisch dan wel financieel gecompenseerd worden.

⁴¹ Een beheerplan is pas onherroepelijk nadat alle juridische beroepsprocedures, die volgen op de definitieve vaststelling van zo'n beheerplan definitief zijn afgerond.

⁴² Besluit van 13 juli 2006, houdende regels voor akkerbouw- of tuinbouwbedrijven met open grondteelt, melkrundveehouderijen, gemechaniseerde loonbedrijven, witloftrekkerijen, teeltbedrijven met eetbare paddestoelen, paardenhouderijen, kinderboerderijen, kleinschalige veehouderijen, spoelbassins en opslagen van vaste mest (Besluit landbouw milieubeheer).

⁴³ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

⁴⁴ [www.brabant.nl/beleid/ruimtelijke_ontwikkeling/programma_landelijke_gebied_\(reconstructie\)/reconstructie_en_gebiedsplannen](http://www.brabant.nl/beleid/ruimtelijke_ontwikkeling/programma_landelijke_gebied_(reconstructie)/reconstructie_en_gebiedsplannen).

Relatie met ammoniak

In paragraaf 6.2 van de Nota van Antwoord wordt ingegaan op het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000. Bij het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden spelen de negatieve gevolgen van stikstofdepositie, met name ammoniak, een belangrijke rol. De ammoniakdepositie wordt vooral bepaald door de hoge achtergronddepositie. Een deel is afkomstig van veehouderijen in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied. Om duidelijkheid te bieden tot het moment van vaststellen van de beheerplannen is besloten interim-beleid te ontwikkelen. Dit toetsingskader is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk samen opgesteld en in februari 2007 bestuurlijk geaccordeerd. Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) heeft ingestemd met dit akkoord. Op 22 mei 2007 is het als handreiking aan het bevoegd gezag verstuurd en tevens aan de Tweede Kamer.

Met behulp van het toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of veehouderijbedrijven in de buurt van Natura 2000-gebieden mochten uitbreiden of niet. Ook konden provincies met het toetsingskader beoordelen of nieuwe bedrijven zich er konden vestigen. De ammoniakuitstoot was daarbij bepalend.

In maart 2008 heeft de Raad van State echter geoordeeld dat het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000 onvoldoende zekerheid biedt dat de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Het toetsingskader is daardoor vervallen.

Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. De taskforce heeft aangegeven dat er verschillende factoren van invloed zijn op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen; stikstofdepositie is er één van. Het rapport van deze taskforce heeft vervolgens geleid tot een proeve van een handreiking voor het bevoegd gezag die op 24 november 2008 aan de Tweede Kamer⁴⁵ is gestuurd. Deze handreiking is een hulpmiddel en bevat aanwijzingen voor de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken. Het is aan het bevoegd gezag om maatwerk te leveren bij de beoordeling van (voorgenomen) activiteiten en daarbij zoveel mogelijk relevante factoren te betrekken. Zo kan bijvoorbeeld afhankelijk van de situatie een afname van depositie worden verrekend met de depositie veroorzaakt door de activiteit die ter beoordeling voorligt (saldering), zodat ruimte ontstaat voor economische ontwikkeling. Het voordeel hiervan is dat economische ontwikkeling, mits deze gepaard gaat met afname van de milieudruk, het realiseren van instandhoudingsdoelstellingen dichterbij kan brengen.

Naar aanleiding van indieners die erop attenderen dat zij al emissiearme technieken hebben toegepast wordt gewezen op het antwoord in de Nota van Antwoord paragraaf 6.2.6. Van het Natura 2000-gebied Groote Peel heeft het habitatype herstellende hoogvenen (H7120), de laagste kritische depositiewaarden voor stikstof. Deze depositiewaarde is 400 Mol per ha per jaar, waarmee dit habitatype in de klasse 'zeer gevoelig' valt⁴⁶.

Kaderrichtlijn Water

Dit gebied maakt deel uit van het stroomgebied Maas⁴⁷. Voor de Europese Kaderrichtlijn Water wordt een stroomgebiedbeheerplan opgesteld. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in het stroomgebiedbeheerplan Maas op te nemen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en

⁴⁵ Tweede Kamer, 2008-2009, 30654, nr. 62.

⁴⁶ Van Dobben en Van Hinsberg (2008): Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

⁴⁷ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/maas/>

Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Gebiedsspecifiek maatwerk zijn bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regiem's (GGOR's)⁴⁸. Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

6. REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. Er wordt gevraagd om in het op te stellen beheerplan aan te sluiten bij toekomstgerichte aspecten van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), zoals de basisbescherming van de EHS-gronden. Een inspreker geeft aan dat er bij het opstellen van het beheerplan opnieuw naar de grootte van de bufferzones dient te worden gekeken. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken dat voor het verbeteren van de biodiversiteit jacht en beheer van belang zijn. Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Ook de verstrekte informatie tijdens de voorlichtingsbijeenkomst op 16-1-2006 te Roermond heeft volgens meerdere sprekers geen duidelijkheid gebracht over de gevolgen voor hun bedrijfssituatie. In meerdere zienswijzen wordt de wens uitgesproken om de definitieve aanwijzing op te schorten totdat de consequenties duidelijk zijn. Eén inspreker meent dat de resultaten van pilotprojecten Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regiem meegenomen moeten worden bij de uitwerking van maatregelenpakketten in het beheersplan. In meerdere zienswijzen is op voorhand bezwaar gemaakt tegen de beheerplannen. Tot slot geven verschillende sprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

In de Nota van Antwoord staat in paragraaf 1.4 het nodige over de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. Ook de onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een uitzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld. De provincies worden voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de omgeving concept beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. De besluitvorming van deze

⁴⁸ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

aanwijzingsbesluiten zal daarom worden uitgesteld tot na 1 september 2009. Pas dan zullen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten verder in procedure worden gebracht. Voor de gebieden waar het Rijk het voortouw heeft voor het opstellen van het beheerplan, zoals Groote Peel, blijft de volgorde: eerst vaststellen van aanwijzingsbesluiten en daarna vaststellen van de beheerplannen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, hoort bestaand gebruik een plaats in een beheerplan te krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik. Echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste milieukwaliteit en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In dit kader zal ook aan de orde komen of en in welke mate bestaand gebruik een negatief effect heeft op het realiseren van deze randvoorwaarden en daarmee op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen.

De opstellers van de beheerplannen zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik in de beheerplannen willen omgaan en hoe zij dit zullen opnemen. De beheerplannen zullen echter niet voor alle activiteiten uitsluitend kunnen geven over de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor sommige gevallen van (bestaand) gebruik zal dan ook in de toekomst een traject van vergunningverlening aan de orde blijven.

Ook de bescherming van een bepaalde diersoort zoals de kraanvogel of het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) zijn thema's die in een beheerplan thuishoren. Als er voor de bescherming van een bepaalde diersoort bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort ook dit in het beheerplan geregeld te worden. Het kan in zo'n geval betekenen dat de te nemen maatregelen (ver) buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden. Jacht, beheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht- en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over beheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Gedeputeerde Staten van Limburg wijzen erop dat de door hen erkende faunabeheereenheden het platform zijn voor discussie. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer. Voor dit gebied is dat het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen en de voortouwnemer te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7. REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Voor dit gebied zijn onder andere genoemd: waterschade aan eigendommen, waardevermindering van bedrijf en percelen, en schade aan gewassen door grazende ganzen. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het

betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998. Men kan in aanmerking komen voor schadevergoeding, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaande gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied of door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde), of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan.
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven.
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de doelen en doelrealisatie in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van de mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Schade door foeragerende vogels

Grondgebruikers met gronden binnen of rond een Natura 2000-gebied, waarbij sprake is van een onbelemmerde landbouwproductie (dus geen natuurpacht en dergelijke), kunnen bij het Faunafonds een verzoek indienen voor een tegemoetkoming in schade die is veroorzaakt door beschermde inheemse diersoorten (zoals wilde ganzen en smienten). Het Faunafonds keert een

tegemoetkoming uit indien deze schade niet of niet geheel voor rekening van de grondgebruiker hoort te vallen. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 5.9.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden en
Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en
Faunabeheer

NMF-90-8848

13 november 1990

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied hierna te noemen "De Grootte Peel" in de gemeenten Meijel, Nederweert en Asten van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een als beschermd natuurmonument en een als staatsnatuurmonument aan te wijzen deel;

dat het natuurmonument wordt gekarakteriseerd door het voorkomen van een complex van fragmenten levend hoogveen, beginstadië van regenererend hoogveen, droge en natte heidegemeenschappen, oligotrofe tot mesotrofe vennen en droog en nat loofbos, die tezamen een in ecologisch en hydrologisch opzicht samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument behoort tot de in Nederland zeldzaam geworden hoogveenlandschappen en als zodanig van grote betekenis is;

dat er in het natuurmonument sprake is van hydrologische omstandigheden, die in hoge mate bepalend zijn voor het natte tot vochtige, voedselarme karakter van het natuurmonument;

dat in het natuurmonument uit botanisch oogpunt belangrijke aan oligotrofe omstandigheden gebonden hoogveen- en heidevegetaties voorkomen met de daarbij behorende zeldzame plantesoorten;

dat het natuurmonument in faunistisch opzicht van grote internationale en nationale betekenis is, vooral met betrekking tot de avifauna en herpetofauna;

dat het natuurmonument door zijn uitgestrektheid en door zijn verscheidenheid in begroeiingsvormen van belang is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument, dat hieronder niet alleen moet worden begrepen de hiervoor genoemde biologische waarden en het natuurschoon, maar ook de voor de fauna noodzakelijke rust, de voor hoogveengebieden kenmerkende geologische en geomorfologische structuur, de hydrologie en de waarde voor het archeologisch en paleoecologisch onderzoek;

Overwegende dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument van "De Groote Peel" in overweging is genomen bij besluit van 15 november 1988, nr. NMF/N-88-10555;

dat in de toelichting op het besluit van 15 november 1988, nr. NMF/N-88-10555, is vermeld dat op basis van toentertijd bekende onderzoeksgegevens het effect van drainage en beregening in het agrarisch gebied rond "De Groote Peel" op de grondwaterstand in het natuurmonument relatief gering is ten opzichte van de natuurlijke fluctuatie van het grondwaterpeil in dit gebied, zodat drainage en beregening niet kunnen worden aangemerkt als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet;

dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument van "De Groote Peel" opnieuw in overweging is genomen bij besluit van 14 november 1989, nr. NMF-89-12486;

dat sindsdien een aantal studies beschikbaar is gekomen naar de effecten van drainage en beregening op de hydrologische en ecologische systemen van "De Groote Peel", waaruit blijkt dat drainage en beregening in een zone van 2000 meter rond "De Groote Peel" schadelijk kunnen zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument;

dat voorts uit onderzoek is gebleken dat diepe grondwaterwinningen schadelijk kunnen zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van "De Groote Peel";

dat op basis daarvan is besloten tot een aanpassing van de toelichting van de beschikking van 14 november 1989, nr. NMF-89-12486, inhoudende dat uitbreiding van drainage en beregening uit grondwater in een zone tot 2000 meter rond het gehele natuurmonument "De Groote Peel" alsmede uitbreiding van diepe grondwaterwinningen met een invloed op "De Groote Peel" vergunningplichtig zijn ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet;

dat de hiervoor genoemde aanpassing van de toelichting op de beschikking van 14 november 1989, nr. NMF-89-12486 van kracht is geworden op de datum van haar bekendmaking in de Staatscourant (Stc. 10 juli 1990, nr. 131);

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing alsmede de daarop gedane aanpassing door Gedeputeerde Staten van Limburg en van Noord-Brabant ingezonden schrifturen en beschouwingen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, juncto artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gedeelte van "De Grootte Peel" dat wordt gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Asten, sectie D, nrs. 3011 ged., 3308, 3350 ged., 3351, 3352, 3353, 3355 ged., 3382 ged., 3397 ged. en sectie R nr. 165, kadastraal bekend gemeente Nederweert, sectie N, nrs. 1 ged., 5, 6, 351, 355, 365, 366, 374, 387, 397, 404, 405, 409, 422, 432, 435, 436, 443, 445, 450, 451, 454, 464, 467, 481, 483, 488, 503, 505, 506, 508, 513, 523 en kadastraal bekend gemeente Meijel, sectie D nr. 173 een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 6/SN 7.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking dient te worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ

7.17. Galor

TOELICHTING, behorende bij beschikking NMF-90-8848

1. INLEIDING

Het natuurmonument "De Groote Peel" is een van de grootste restanten van de voormalige, 30.000 ha grote Peelhoogvenen. Het is gelegen op de grens van de provincies Noord-Brabant en Limburg in de gemeenten Asten, Meijel en Nederweert.

Het natuurmonument "De Groote Peel" heeft een totale oppervlakte van circa 1340 ha, waarvan het grootste deel (circa 900 ha) staatseigendom is (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij). Met de onderhavige beschikking worden de gronden die niet in eigendom zijn van de Staat (circa 440 ha) aangewezen als beschermd natuurmonument. De oppervlakte van het beschermd natuurmonument bedraagt circa 440 ha. De staatseigendommen zijn aangewezen als staatsnatuurmonument.

De Groote Peel is in 1980 door de Nederlandse regering aangemeld voor opname in de "Lijst van wetlands van internationale betekenis" in het kader van de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Conventie van Ramsar, 2 februari 1977, Trb. 1975,84).

De Groote Peel is in 1986 aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van Richtlijn no. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand (Pb. EG no. L103 van 25 april 1979).

In 1985 is de Groote Peel ingesteld als Nationaal Park in oprichting.

Bij besluit van 15 november 1988, nr. NMF/N 88-10555 is de aanwijzing als beschermd natuurmonument "De Groote Peel" in overweging genomen. Op grond van toentertijd bekende onderzoeksgegevens is in de toelichting bij genoemd besluit vermeld dat het effect van drainage en beregening in het agrarisch gebied rond "De Groote Peel" op de grondwaterstand in het natuurmonument relatief gering is ten opzichte van de natuurlijke fluctuatie van het grondwaterpeil in dit gebied. Op basis daarvan is geconcludeerd dat drainage en beregening niet kunnen worden beschouwd als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Nadien is een aantal studies beschikbaar gekomen over de hydrologische en ecologische effecten van drainage en beregening uit grondwater op "De Groote Peel". Uit deze studies konden vooralsnog geen definitieve, eenduidige conclusies worden getrokken. Aangezien de duidelijkheid nog ontbrak over de ecologische gevolgen van drainage en beregening uit grondwater op "De Groote Peel" en daarmee ook over de externe werking van artikel 12 lag het in de rede niet over te gaan tot aanwijzing als beschermd natuurmonument van "De Groote Peel", maar de aanwijzing daarvan opnieuw in overweging te nemen.

Er werd een commissie van onafhankelijke deskundigen ingesteld die op basis van het beschikbare materiaal een advies heeft uitgebracht over de ecologische gevolgen van drainage en beregening uit grondwater in relatie tot de natuurlijke peilfluctuaties in "De Groote Peel". Uit haar advies bleek dat deze

activiteiten ecologische schade in het natuurmonument kunnen veroorzaken.

Voorts vroeg de commissie in haar advies aandacht voor de effecten van diepe grondwaterwinning op "De Grootte Peel".

Uit het advies van genoemde commissie alsmede uit andere onderzoeken is vast komen te staan dat de kwantitatieve hydrologische effecten van de diepe grondwaterwinningen die invloed hebben op "De Grootte Peel", vergelijkbaar zijn met de effecten van de uitgevoerde drainage en beregening uit grondwater.

Daarop is besloten tot een aanpassing van de toelichting bij de beschikking van 14 november 1989, nr. NMF-89-12486 inhoudende dat uitbreiding van drainage en beregening in een zone van 2000 meter rond het gehele natuurmonument "De Grootte Peel", alsmede uitbreiding van diepe grondwaterwinningen met een negatieve invloed op "De Grootte Peel" vergunningplichtig zijn ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet. Deze aanpassing is van kracht geworden met ingang van haar bekendmaking in de Staatscourant (Stc. 10 juli 1990, nr. 131).

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, de begrenzing van het natuurmonument, de planologische regelingen, de rechtsgevolgen en ten slotte een korte beschrijving van het huidige gebruik en het gewenste beheer.

De in de voorgenomen aanwijzing begrepen gronden vormen een integrerend en substantieel onderdeel van het natuurmonument "De Grootte Peel" als geheel. Om die reden zal in de paragrafen 2 tot en met 5 dan ook volstaan worden met beschrijvingen van het gehele gebied en niet afzonderlijk ingegaan worden op de gronden die geen eigendom van de Staat zijn.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1. Geologie, bodem en waterhuishouding

De geologische opbouw van Zuid-Nederland wordt gekenmerkt door een aantal breuken die het gebied verdelen in hoger (horsten) en lager gelegen delen (slenken). Het natuurmonument "De Grootte Peel" is gelegen in de Centrale Slenk. Tijdens de laatste IJstijd (Weichsel-glaciaal) stroomden grote hoeveelheden dooiwater (met name in het voorjaar) over de spaarzaam begroeide oppervlakte, waardoor brede, zwak glooiende dalen werden uitgesleten. Hierover werden in koude fasen van de IJstijd door de wind een dik pakket fijn zand en leem afgezet. Dit resulteerde in langgerekte dekzandruggen in de heersende windrichting (zuidwest tot west naar noordoost tot oost). De brede, ondiepe dalen werden hierdoor op verschillende plaatsen afgedamd hetgeen tot een stagnatie van de afwatering leidde. Toen tegen het einde van de IJstijd het klimaat weer vochtiger werd begon in de afgedamde dalgedeelten veenvorming. Eerst ontstond eutroof (= voedselrijk) laagveen dat later overging via mesotroof in oligotroof (= voedselarm) hoogveen.

Het hoogveen breidde zich in het Holoceen tot buiten de dalen uit, zodat ten slotte vrijwel de gehele minerale ondergrond van het Peelgebied onder een dik veenpakket verdween. Aldus ontstonden hier de meest zuidelijk gelegen hoogvenen van de noordwest-Europese laagvlakte.

Het oorspronkelijke hoogveenreliëf is door het afgraven van het veen grotendeels gewijzigd. Bij de grootschalige verveningswijze zoals die in het

Brabantse deel werd toegepast werd het veen over een aaneengesloten oppervlakte nagenoeg geheel weggegraven. Daartoe moest het veen ontwaterd worden door middel van sloten en werden vaarten en wijken gegraven die voor het transport werden gebruikt. In het Limburgse deel werd door particulieren voor eigen gebruik veen afgegraven waardoor talrijke veenputten ontstonden. Hier zijn ook nog de peelbanen aanwezig die dienden voor het vervoer van de turf. Het reliëf is hier sterk wisselend; naast hogere en drogere veenresten bevinden zich diepere veenputten. Door de aanleg van dammen kwamen afgeveende laagten in het Brabantse deel onder water te staan. Op een klein aantal weinig of niet vergraven peelvelden en peelbanen komt nog jong veenmosveen (grauwveen) voor. Deze plekken moeten beschouwd worden als geologisch en geomorfologisch zeer waardevol, omdat hier een (bijna) volledige oorspronkelijke veenopbouw aanwezig is.

Verspreid over "De Grootte Peel" komen delen voor met zwartveen en vooral laagveen (voornamelijk riet- en bosveen).

Thans wordt "De Grootte Peel" gedomineerd door hoger gelegen wijkdijken en peelbanen met de uitgeveende laagten ertussen. In de laagten zijn in het Brabantse deel tal van greppels en banken van de grootschalige verveningen aanwezig en in het Limburgse deel de kenmerkende kleinschalige structuur van de veenputten.

2.2. Vegetatie en flora

Door de ontwatering en vervening, gevolgd door latere beheersmaatregelen is binnen "De Grootte Peel" een grote diversiteit in vegetatiestructuren ontstaan. Naast moerassen en heiden komen aanzienlijke oppervlakten open water voor, alsmede pijpestrootjesavannen, struwelen en bossen.

De bossen bestaan voor een deel uit aangeplant loof- en naaldhout. Een deel van het oppervlakte bestaat uit spontaan opgeslagen berkenstruweel en -bos. Het grootste deel van "De Grootte Peel" is bedekt met heide- en pijpestrootjevegetaties. De natte tot vochtige heide wordt gekenmerkt door Dopheide met daarbij onder andere ook Veenpluis, Eenarig wollegras en Veenmossen. De droge heide wordt gedomineerd door Struikheide, met daarnaast onder andere Schapegras, Borstelgras en Bochtige smele. Bovengenoemde vegetaties worden echter in toenemende mate gedomineerd door Pijpestrootje.

In het natuurmonument komen min of meer aan de oorspronkelijke hoogvenen verwante vegetaties voor. Ze worden vooral aangetroffen in en langs de veenputten al dan niet in de vorm van drijftillen. Kenmerkende soorten daarbij zijn: diverse soorten Veenmossen (waaronder *Sphagnum papillosum*), Witte snavelbies, Ronde en Kleine zonnedauw, Veenbes en Lavendelheide.

Circa 350 ha van het natuurmonument wordt gevormd door moerasvegetaties, veelal gedomineerd door Pijpestrootje en/of Pitrus. In een deel van de plassen worden vegetaties aangetroffen die kenmerkend zijn voor enigszins gestoorde, oorspronkelijk oligotrofe milieus met daarin Veenmossen, Eenarig wollegras, Veenpluis en diverse Zeggesoorten. Er komen daarnaast rietvegetaties voor met wilgenopslag en moerasstruwelen met Vuilboom, Grauwe en Geoorde wilg. In het natuurmonument komt nog een aantal soortenrijke graslanden voor.

2.3. Fauna

"De Groote Peel" is een belangrijk vogelgebied, zowel voor trekvogels en wintergasten als voor broedvogels. Het gebied kan beschouwd worden als één van de vogelrijkste gebieden van West-Europa. In "De Groote Peel" komen circa 140 à 150 vogelsoorten voor. In het najaar vervult het Groote Peel-gebied een belangrijke functie voor veel soorten vogels, die dan in grote aantallen ruïen. Er zijn dan duizenden trekvogels aanwezig, die "De Groote Peel" als tussenstation gebruiken op weg naar de zuidelijk gelegen overwinteringsgebieden.

Van de trekvogels in het najaar moet vooral de Kraanvogel worden genoemd. De Kraanvogel foerageert veelal op de omliggende akkers en rust 's nachts in "De Groote Peel". Ook diverse soorten ganzen, waarvan vooral de Taiga-rietgans genoemd moet worden, gebruiken "De Groote Peel" als overwinteringsplaats. Het gebied fungeert als rust- en verzamelplaats voor vele waadvogels en steltlopers, waaronder Wulpen, Grutto's, Groenpoot- en Zwarte ruiters, Kemphanen, Kieviten, reigers en diverse soorten eenden.

Het aantal soorten broedvogels bedraagt thans circa 95. Naast de Kokmeeuwen - waarvan ruim vierduizend broedparen aanwezig zijn, moeten worden genoemd de vele watervogels (Geoorde fuut, Fuut, Dodaars, Wilde eend, Zwarte stern, Zomer- en Wintertaling en Slobeend) en moerasvogels (Roerdomp, Waterral, Porseleinhoen, Kleinst waterhoen, Kleine karekiet en Blauwborst). Andere belangrijke en zeldzame broedvogels zijn: Grutto, Scholekster, Rietgors, Bruine kiekendief, Wulp, Ransuil, Roodborsttapuit, Paapje, Pijlstaart, Buizerd, Tureluur, Sprinkhaanrietzanger, Boomvalk en Havik.

Naast de vele vogelsoorten komen ook talrijke soorten zoogdieren, reptielen en amfibieën voor, waaronder Gladde slang en Heikikker. Tevens is er sprake van een grote rijkdom aan insecten, met name vlinders en libellen.

3. NATUURSCHOON

Het natuurmonument "De Groote Peel" is door de variatie in begroeiingstypen, de uitgestrektheid en landschappelijke openheid van betekenis uit een oogpunt van natuurschoon.

De afwisseling in open droge en vochtige heideterreinen, pijpestrootjesavannen, waterplassen, struwelen, moerassige laagten met veenputten en plaatselijk bossen is hiervoor mede van wezenlijk belang.

4. BEGRENZING

Het natuurmonument "De Groote Peel" is gelegen aan weerszijden van de grens van de provincies Limburg en Noord-Brabant, binnen de gemeenten Asten, Meijel en Nederweert. De provinciale weg alsmede de oude weg Asten-Meijel met aangrenzende berm vallen buiten het natuurmonument.

De begrenzing van het gehele natuurmonument (zowel het als beschermd als het als staatsnatuurmonument aangewezen deel) is met name bepaald aan de hand van de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden, waarbij de kadastrale grenzen

werden aangehouden. Tevens is uitgegaan van in het terrein herkenbare topografische grenzen. Bij het bepalen van de begrenzing is zoveel mogelijk aangesloten bij de begrenzing van het Nationaal Park i.o. Voor zover hiervan is afgeweken betreft het voormalige landbouwgronden die in eigendom en beheer zijn bij het Staatsbosbeheer.

Daarnaast zijn 2 percelen opgenomen waar dit niet voor geldt. Zij maken echter wel een integrerend onderdeel uit van het natuurmonument. Het betreft een perceel grasland dat als een enclave in het natuurgebied ligt, en een perceel bos dat aan 2 zijden aan het Nationaal Park grenst en tot natuurgebied is bestemd. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN 6/SN 7.

5. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

5.1. Internationaal niveau

Het natuurmonument "De Groote Peel" en de directe omgeving ervan zijn in internationaal opzicht van groot belang voor met name watervogels. De Groote Peel is door de Nederlandse regering dan ook in 1980 aangemeld voor opname in de "Lijst van wetlands van internationale betekenis", ingevolge de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Conventie van Ramsar, 1971). De conventie bevat bepalingen ten aanzien van bescherming van het gebied.

De Groote Peel is in 1986 aangewezen als speciale beschermingszone volgens de Richtlijn no. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn). De richtlijn bevat beschermingsbepalingen die gericht zijn op vogels en hun leefgebieden, met name soorten die in Europees verband bijzondere zorg behoeven.

5.2. Nationaal niveau

In de Vierde Nota voor de Ruimtelijke Ordening (regeringsbeslissing, 1988) is ten aanzien van de Groote Peel een beleid voorzien, waarin de natuur richtinggevend is gesteld voor de ruimtelijke ontwikkeling.

In de Structuurschets Landelijke en Stedelijke Gebieden (1989) is de Groote Peel aangeduid als grote eenheid natuurgebied en nationaal park in oprichting. In het vigerende Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1986) is de Groote Peel opgenomen als Grote Eenheid Natuurgebied. Het beleid in deze gebieden is gericht op scheiding van de functie natuur van andere sterkere functies die de functie natuur kunnen verdringen.

Uitwerking van dit beleid richt zich met name op duurzame instandhouding en waar mogelijk herstel van die factoren die voor het bestaan van de kenmerken en waarden van de natuurgebieden bepalend zijn. Daarnaast zijn de Groote Peel en een ten noorden ervan gelegen gebied in het Structuurschema aangewezen als een voor ganzen belangrijk gebied.

In het Natuurbeleidsplan (regeringsbeslissing, 1990) is de Groote Peel aangeduid als kerngebied en maakt het deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, het samenhangende netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke, duurzaam te behouden ecosystemen.

In dit plan is de Groote Peel voorts aangeduid als gebied dat, vanuit natuuroptiek, in aanmerking komt voor projecten gericht op het tegengaan of

voorkomen van verdroging.

Het gebied tussen de Groote Peel en de Deurnse Peel is aangeduid als gebied met potenties voor natuurontwikkeling.

De Groote Peel is op 8 mei 1985 ingesteld als Nationaal Park in oprichting. Het nationale parkenbeleid is er op gericht het gebied tot in lengte van jaren als zodanig veilig te stellen. Tevens is het beleid er op gericht de nadelige invloeden van buitenaf op het Nationaal Park te beperken. Op dit moment is voor het Nationaal Park i.o. de Groote Peel een concept Beheers- en Inrichtingsplan opgesteld.

Voor delen van het agrarische gebied rondom het natuurmonument is toepassing van de Relatienota voorgesteld. Voor het Brabantse gebied zijn begrenzingsvoorstellen voor 160 ha reservaatgebied gedaan. Voor het Limburgse gebied is 140 ha reservaatgebied en 265 ha beheersgebied begrensd en is een beheersplan vastgesteld.

De als reservaatgebied in het kader van de Relatienota aangewezen gronden kunnen na verwerving binnen de begrenzing van het Nationaal Park worden opgenomen.

5.3. Provinciaal niveau

In de partiële herziening van het streekplan Midden- en Oost-Brabant 1985 (vastgesteld in 1987) hebben de terreinen van het natuurmonument "De Groote Peel" alsmede de Astense Peel inclusief de bos- en heideterreinen aan de oostzijde van de provinciale weg Asten-Meijel de aanduiding "Natuurgebied". Dat geldt ook voor een aantal agrarische gronden langs de Peelweg en Kokmeeuwenweg. De aan de hierboven genoemde terreinen grenzende landbouwgronden hebben de aanduiding "Agrarisch gebied met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarde". Het agrarisch gebied aan de noord- en westkant is in het streekplan tevens aangeduid als ganzengebied.

In deze partiële herziening zijn verwerkt het vastgestelde streekplan uit 1978 alsmede de vastgestelde partiële herzieningen uit 1983 en 1984.

De Groote Peel is als stiltegebied opgenomen in het ontwerp-uitwerkingsplan "stiltegebieden" van de provincie Noord-Brabant.

In het streekplan Noord- en Midden-Limburg wordt de Groote Peel aangeduid als een "Gebied met zeer waardevolle natuurwaarden".

Hier omheen ligt een zone met de aanduiding "Gebied met waardevolle natuurwaarden" waar vermenging van de functies natuurlijk milieu en landbouw wordt voorgestaan. Het streekplan is vastgesteld in 1982; een algehele herziening is momenteel in voorbereiding. De provincie Limburg heeft tevens een intentieprogramma "Stiltegebieden" in voorbereiding waarin de Groote Peel is opgenomen.

5.4. Gemeentelijk niveau

Nederweert

Het bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Nederweert is vastgesteld door de gemeenteraad in 1984. Het plan is in 1986 gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Limburg.

De gronden van het natuurmonument "De Groote Peel" zijn bestemd tot "Natuurgebied". Op de tot natuurgebied bestemde gronden mag uitsluitend het behoud of het herstel van aldaar voorkomende dan wel daaraan eigen natuur-

wetenschappelijke, landschappelijk of cultuurhistorische waarden plaatsvinden, met dien verstande dat werkzaamheden die de aard en het karakter van het gebied aantasten of kunnen aantasten zijn verboden.

De aangrenzende landbouwgronden zijn bestemd tot "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".

De tot deze categorie bestemde gronden mogen uitsluitend gebruikt worden voor agrarische doeleinden, alsmede voor het behoud of herstel van de aldaar voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden.

Het handhaven van open ruimten is uitgangspunt voor dit gebied. De betrokken gronden vormen een bufferzone voor de tot natuurgebieden bestemde gronden en dienen ter instandhouding van de ondersteuningsfunctie voor natuur en landschap.

Door Gedeputeerde Staten is goedkeuring onthouden aan het aanlegvergunningstelsel binnen de bestemming "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".

Bij Koninklijk besluit van 29 december 1988, nr. 6, heeft de Kroon in beroep ondermeer bepaald dat voor een op de bestemmingsplankaart aangegeven gebied rondom de Grootte Peel een aanlegvergunning vereist is voor het leggen van drainagebuizen, het graven en/of dempen van sloten, het door afwateren, ontwateren of afdammen, wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboorings en het slaan van putten dieper dan 2 meter.

Meijel

Het bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Meijel is door de gemeenteraad in 1980 vastgesteld.

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben in 1981 het plan gedeeltelijk goedgekeurd. De partiële herziening is op 5 november 1986 vastgesteld.

Bij Koninklijk besluit van 22 december 1989, nr. 89.031540, heeft de Kroon in beroep ondermeer bepaald dat in een zone van 600 meter rondom de Grootte Peel een aanlegvergunning is vereist voor het leggen van drainagebuizen, het graven en/of dempen van sloten, het door afwateren of afdammen wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboorings en het slaan van waterputten dieper dan 2 meter.

De gronden van het natuurmonument zijn bestemd tot "Natuurgebied".

De Kalispeel en andere aan het reservaat grenzende gronden alsmede het Schepersberg Peelke zijn bestemd tot "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarde".

Asten

In het bestemmingsplan buitengebied gemeente Asten 1982 worden de gronden binnen het natuurmonument alsmede de Astense Peel inclusief de natuurterreinen ten oosten van de provinciale weg Asten-Meijel bestemd tot "Natuurgebied". De hieraan grenzende gronden zijn bestemd als "Agrarisch gebied met bufferfunctie en landschappelijke waarden".

Het betreft vooral gronden langs de Peelweg, Kokmeeuwenweg, ten noorden van de Kruisbaan, de omgeving van de Kluutweg en de Schietbaan en de Hoeksche Kuilen.

Bij hun besluit tot gedeeltelijke goedkeuring van het betreffende bestemmingsplan hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant geoordeeld dat bij de planherziening een aanlegvergunningvereiste voor het uitvoeren van onder meer drainagewerkzaamheden opgenomen dient te worden.

Bij Koninklijk besluit van 23 december 1988, nr. 44, heeft de Kroon ondermeer bepaald dat in een zone van 600 meter rondom het natuurgebied de Grootte Peel een aanlegvergunning vereist is voor het leggen van drainagebuizen, het graven/en of dempen van sloten, het door afwateren, ontwateren of afdammen wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboringen, het slaan van putten dieper dan 2 meter en het scheuren van graslandvegetaties.

6. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

6.1. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit de stekken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen.

Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten en geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten. Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke met de eigenaar of gebruiker is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument, of waarvoor ontheffing is verleend, geldt dit verbod evenmin. Voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten is men gehouden aan het in artikel 12 en 14 bepaalde. Met behulp van artikel 16 is het mogelijk in het natuurmonument handelingen verricht door derden die verstoring of schade kunnen veroorzaken, zoals het crossen met motorvoertuigen of fietsen, tegen te gaan.

6.2. Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd. Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren.

Wellicht ten overvloede zij er op gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand van alle handelingen precies aan te geven of ze al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de (gevarieerde) opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om één en ander zelf te beoordelen wordt aangeraden hierbij advies te vragen van de Consulente Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Deze zal uitsluitel kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is een vergunning aan te vragen. Ten einde de gedachten ten aanzien van het voorgaande enigszins te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen die, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, vergunningplichtig zullen zijn.

Het is een niet-limitatieve opsomming.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Het verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding, waterkwaliteit of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, plassen en vennen, met uitzondering van werken welke zijn voorzien in de bestaande Keur van het Waterschap.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen, caravans en tenten.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties, constructies of apparatuur.
- Aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang.
- Ontgronden, bodem-verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven, vervenen, woelen of andere verstoringen van de bodem.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)stoffen, produkten of materialen.
- Winnen van bosstrooisel of mos.
- Het afbranden van (delen van) de vegetatie.
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterrainen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings en dergelijke.
- Het gebruik van meststoffen en het aanwenden van chemische bestrijdingsmiddelen en andere groei- en stoorstoffen, met uitzondering van het huidige gebruik op de percelen, kadastraal bekend gemeente Nederweert, sectie N, nrs. 374 en 443.
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten, anders dan ten behoeve van het normale onderhoud.
- Het verrichten van andere handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of tot gevolg kunnen hebben.
- Het uitoefenen van de jacht, met uitzondering van de jacht op basis van overeenkomsten aangegaan voor de datum van de beschikking van 15 november 1988, nr NMF/N88-10555.
- Beoefenen van motorsport, het houden van wedstrijden en races, het crossen met motorvoertuigen, bromfietsen of fietsen.

Onder de werking van artikel 12 vallen niet alleen schadelijke handelingen die binnen het natuurmonument worden verricht maar ook handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument.

Met betrekking tot deze zogenaamde externe werking van artikel 12 zij hieronder het volgende opgemerkt.

Onderzoek waarover aan de Tweede Kamer is gerapporteerd bij brief van 11 maart 1988, (Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988 20.482) wees uit dat het effect van drainage en beregening uit grondwater in het agrarisch gebied rond "De Grootte Peel" op de grondwaterstand in het natuurmonument relatief gering is ten opzichte van de natuurlijke fluctuatie in het grondwaterpeil van dit gebied. Op basis van dit onderzoek is in de toelichting bij de beschikking van 15 november 1988, nr. NMF/N 88-10555, geconcludeerd dat drainage en beregening

niet kunnen worden aangemerkt als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Ook uit nadien verschenen studies naar de effecten van drainage en beregening uit grondwater op de hydrologische en ecologische systemen van "De Groote Peel" konden geen definitieve, eenduidige conclusies getrokken worden.

Vooralsnog werden daarom drainage en beregening uit grondwater niet beschouwd als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Nadere onderzoeksresultaten alsmede het advies van de ingestelde Commissie van deskundigen en het rapport van een ambtelijke projectgroep ter zake, hebben thans duidelijkheid gegeven omtrent de effecten van drainage en beregening uit grondwater op de hydrologische en ecologische systemen van "De Groote Peel".

Gebleken is dat deze activiteiten ecologische schade kunnen veroorzaken.

Voorts is uit onderzoek gebleken dat de effecten van diepe grondwaterwinningen vergelijkbaar zijn met de kwantitatieve hydrologische effecten van de uitgevoerde drainage en beregening uit grondwater en dat derhalve uitbreidingen van deze winningen schadelijk kunnen zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied.

Op grond van het bovenstaande zullen de volgende activiteiten als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet worden beschouwd:

- elke handeling die een uitbreiding betekent van bestaande drainage en beregening uit grondwater in het agrarische gebied rond het natuurmonument "De Groote Peel". Het gebied waarop deze vergunningplicht van toepassing is (een zone van 2000 meter rond het natuurmonument) is aangegeven op een bij deze toelichting behorende kaart;
- elke uitbreiding van diepe grondwaterwinningen met een invloed op de waterstand in het natuurmonument "De Groote Peel".

Ook zal vergunning ex artikel 12 aangevraagd moeten worden voor het gebruik van (delen van) "De Groote Peel" als schootsveld voor de schietbomen gelegen aan de Nieuwe Dijk te Ospeldijk. Dit geldt tevens voor het storten van vuil e.d. op de voormalige vuilstort van de gemeente Asten nabij de provinciale weg Asten-Meijel.

6.3. Rechtsgevolgen ex artikel 14

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud, het herstel of de vergroting van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel.

Het beheersplan komt tot stand in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet zijn voor de in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunningen vereist.

Daarnaast brengt een beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor de mogelijk aan een beheersplan verbonden kosten, die redelijkerwijze niet of niet geheel voor hunner last behoren te komen.

7. HUIDIGE GEBRUIK EN GEWENST BEHEER

7.1. Huidig gebruik

"De Groote Peel" wordt voornamelijk beheerd door Staatsbosbeheer en de gemeente Asten. De gemeente Asten en het Staatsbosbeheer hebben beiden een beheersplan opgesteld.

In het beheersplan van de gemeente Asten zijn de navolgende doelstellingen opgenomen:

- a. Het in stand houden van het circa 400 ha grote peelgebied van de gemeente Asten en ervoor zorg dragen dat dit waardevolle natuurterrein als zodanig aaneengesloten intact blijft. Het is eveneens van groot belang dat gezorgd wordt voor een juiste beheersrelatie met het aangrenzend natuurreserveaat "De Groote Peel" van CRM (thans Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij).
- b. Het in stand houden c.q. ontwikkelen van het regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moerasvegetaties, heidegemeenschappen, alsmede bossen, waar dat uitgaande van de vegetatiekundige en faunistische betekenis verantwoord is.
- c. Het in stand houden van de aan dit peellandschap gebonden fauna, waarbij met name de rijkdom aan vogelsoorten vermeld moet worden, zonder dat dit ten koste gaat van andere waardevolle elementen.
- d. Het in stand houden van het vervenings- en ontsluitingspatroon in verband met de huidige of toekomstige cultuurhistorische betekenis.
- e. Het in stand houden c.q. herstellen van de interne en externe ruimtelijke verschijningsvorm welke karakteristiek is voor de Astense Peel, te weten de enorme uitgestrektheid, voor zover niet strijdig met vegetatiekundige, avifaunistische en beheerstechnische aspecten.
- f. Het bieden van de gelegenheid tot het verrichten van onderzoek, mits de uitvoering van het onderzoek geen afbraak doet of kan doen aan de doelstellingen a tot en met e.
- g. Het toegankelijk houden van de Astense Peel ten behoeve van alleen zeer extensief recreatief medegebruik om meer kennis en waardering te krijgen voor dit terrein, mits dit geen afbreuk doet of kan doen aan de doelstellingen a tot en met e."

In het beheersplan van het Staatsbosbeheer zijn de navolgende doelstellingen geformuleerd:

- a. Het in stand houden van een belangrijk restant van het peelgebied. Grote aaneengesloten hoogveenresten zijn in Nederland door vervening, ontginning en andere cultuurtechnische werken thans schaars geworden.
- b. Het in stand houden c.q. ontwikkelen van regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moerasvegetaties, heidegemeenschappen, alsmede bossen, daar waar dat natuurwetenschappelijk gezien verantwoord is en beheerstechnisch gerealiseerd kan worden.
- c. Het in stand houden van de voor het reserveaat kenmerkende diersoorten, waarbij met name de rijkdom aan vogelsoorten vermeld moet worden.
- d. Het behouden van het cultuurhistorisch waardevolle verveningspatroon, met name de peelbanen en veenputten in het Limburgse deel en de vaarten of wijken en plassen in het Brabantse deel van het reserveaat; verder het in

- stand houden van de vanuit cultuurhistorisch oogpunt waardevolle bebouwing, alsmede het behoud van archeologisch waardevolle objecten.
- e. Het in stand houden en herstellen van de landschappelijke openheid van het reservaat, voor zover niet in strijd met natuurwetenschappelijke aspecten en binnen de mogelijkheden daarvan.
De externe landschappelijke verschijningsvorm van het reservaat zal hierbij in grote lijnen onaangetast blijven.
 - f. Het bieden van gelegenheid tot het verrichten van onderzoek, mits de uitvoering van het onderzoek geen afbreuk doet of kan doen aan het onder a tot en met e gestelde.
 - g. Het bieden van gelegenheid het reservaat te bezoeken om te genieten van de natuur, dan wel om meer kennis van en waardering voor natuur en landschap te krijgen, mits dit geen afbreuk doet of kan doen aan het onder a tot en met e gestelde".

Het huidig gebruik is in eerste instantie gericht op het in stand houden c.q. ontwikkelen van regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen, heidevegetaties en bossen.

- Voor wat betreft het in stand houden c.q. ontwikkelen van levend hoogveen en de (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen heeft men de waterhuishouding de laatste jaren verder weten te reguleren door onder andere compartimentering van de waterhuishouding en het opstuwen van het waterpeil.
- Door middel van begrazing met schapen vindt afvoer plaats van nutriënten.
- Tevens worden vegetaties begraasd, gemaaid of gebrand en houtige gewassen gekapt. Begrazing vindt plaats door schapen, paarden en runderen.
- Het in stand houden van de voor "De Grootte Peel" kenmerkende diersoorten wordt mede geëffectueerd door middel van recreatiezonering in tijd en plaats, bebording en beperkte jachttuioefening.
- Het jachtgenot is in het Limburgse deel niet verhuurd.
Het genot van de jacht in het Noord-Brabantse deel, voor zover in eigendom van de gemeente Asten is aan vier personen verhuurd tot 1 april 1992.
In de jachthuurovereenkomsten zijn beperkende bepalingen opgenomen ten aanzien van: de te bejagen soorten, de jachtperiode, de periode als er kraanvogels pleisteren, het aantal geweren, de jacht op bepaalde terreingedeelten en het plaatsen van schiethutten, heiningen en vaste hoogzitten.
Voor het gedeelte in Noord-Brabant in beheer bij het Staatsbosbeheer, is per 1 april 1989 de jachthuurovereenkomst geëxpireerd.
In overleg met betrokkenen is een geïntegreerd plan voor het wildbeheer in en rond "De Grootte Peel" opgesteld waarin ondermeer een zonering in tijd en plaats en een differentiatie naar te bejagen diersoort is opgenomen.
- Jaarlijks bezoeken \pm 100.000 mensen "De Grootte Peel". Een bezoekerscentrum is aanwezig.

Twee percelen zijn nog in gebruik bij agrariërs als maisakker en als grasland. De openbare waterlossing, de "Eeuwselsche Loop" is binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen, alsmede (gedeelten van) enkele openbare onverharde wegen. Een deel van "De Grootte Peel" is in gebruik als schootsveld voor schietbomen die direct buiten "De Grootte Peel" staan aan de Nieuwe Dijk te Ospeldijk. Nabij de provinciale weg Asten-Meijel is tevens een vuilstort van de gemeente Asten aanwezig. Het storten is met ingang van 1 januari 1989 beëindigd.

7.2. Gewenst beheer

Voor wat betreft het in stand houden c.q. ontwikkelen van levend hoogveen en de (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen, dient gestreefd te worden naar een hoge en stabiele waterstand. Algemeen uitgangspunt hierbij dient te zijn het verkrijgen van een stand-still-situatie zodat stabilisatie en op termijn vermindering van de wegzijging gaat optreden.

Teneinde de hydrologische situatie in "De Grootte Peel" te verbeteren is het gewenst om aanvullende voorzieningen (compartimentering) te treffen waarmee een betere benutting van het beschikbare water kan worden bewerkstelligd.

Daarnaast worden bestuurlijke maatregelen getroffen teneinde een stand-still-situatie te verkrijgen met betrekking tot drainage en beregening uit grondwater in de zone rondom "De Grootte Peel".

Zo zullen door de provincies Noord-Brabant en Limburg maatregelen worden getroffen in het kader van de provinciale verordeningen met betrekking tot beregening, de uitvoering van de Grondwaterwet voor diepe grondwateronttrekkingen en het opstellen van een waterhuishoudingsplan waarin functies worden toegekend voor bepaalde gebieden.

Op middellange termijn is de volgende beleidsaanpak gewenst:

- Het ontwikkelen van een beleid gericht op vermindering van de drink- en industriewaterwinningen die "De Grootte Peel" beïnvloeden onder andere door verplaatsing van deze winningen. Hieraan zal voor zover mogelijk door de provincies gestalte worden gegeven.
- Het nader vormgeven en uitvoeren van recent door de provincies opgestelde ideeën met betrekking tot een wateraanvoerplan rond "De Grootte Peel" met als doel te komen tot enerzijds een vermindering van de wegzijging van water uit het natuurgebied en anderzijds een groter aanbod van oppervlaktewater ten behoeve van de landbouw.
Bij de nadere vormgeving van het plan zal ook verkend worden of er mogelijkheden zijn om op korte termijn enige flexibiliteit aan te brengen in de beperkingen met betrekking tot de drainage. Zulks in het licht van de mogelijk verbeterde hydrologische omstandigheden in het natuurgebied.
- Het bekijken van de mogelijkheden voor een herinrichting in het gebied rond "De Grootte Peel" (eventueel gekoppeld aan andere natuurgebieden in deze regio). Hierbij dienen enerzijds aspecten te worden bekeken als het verbeteren van de hydrologische en ecologische situatie in de natuurgebieden gerelateerd aan de doelstellingen, het creëren van bufferzones met daarin een extensief grondgebruik en het aanvoeren van water en anderzijds hoe de agrarische structuur kan worden verbeterd en knelpunten kunnen worden opgelost.

Ten aanzien van het interne natuurbeheer van "De Grootte Peel" zijn voorts de volgende maatregelen gewenst:

- Het in stand houden van oligotrofe water- en moeraslevensgemeenschappen en heidegemeenschappen is van groot belang, ook met betrekking tot het ontwikkelen en in stand houden van levend hoogveen.
In dit kader dient inspoeling van verontreinigd en/of verrijkt grondwater en/of oppervlaktewater te worden voorkomen.

Ook dient het inwaaien van meststoffen te worden voorkomen evenals een verdere eutrofiëring door Kokmeeuwen. Vestiging en uitbreiding van kokmeeuwenkolonies zal dan ook moeten worden tegengegaan.

Voorts is continuering en uitbreiding van begrazing noodzakelijk alsmede afstemming over de wijze waarop deze plaatsvindt in de verschillende delen van het natuurmonument. Ter voorbereiding van het begrazingsbeheer kan branden en maaien van vegetaties plaatsvinden.

- De landschappelijke openheid van het natuurmonument dient in stand te worden gehouden, voor zover niet in strijd met de natuurbehoudsaspecten en -mogelijkheden. Een hoge waterstand zal de bosontwikkeling remmen, hetgeen de openheid ten goede komt.
- Het recreatief medegebruik dient niet ten koste te gaan van de natuurwaarden. Recreatie-onderzoek dient hier meer duidelijkheid in te verschaffen.
- De refugiumfunctie van het natuurmonument dient te worden vergroot door middel van verdergaande beperkende maatregelen inzake de jachttuitoefening en dient plaats te vinden binnen het kader van een totaalplan voor het faunabeheer.
- Ten aanzien van het gebruik van de twee landbouwpercelen dient gestreefd te worden naar extensivering of beëindiging van het agrarisch gebruik.
- Het gebruik van een deel van het natuurmonument als schootsveld voor schietbomen dient op termijn beëindigd te worden.

8. INLICHTINGEN

De Consulente Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in de provincies Noord-Brabant en Limburg zijn gaarne bereid inlichtingen te geven over de toepassing van de Natuurbeschermingswet.

- Het kantoor van de Consulente in Noord-Brabant is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagenlaan 225, 5004 BD Tilburg, telefoon 013-645511.
- Het kantoor van de Consulente in Limburg is gevestigd te Roermond, Swalmerstraat 52, 6041 CZ Roermond, telefoon 04750-96777.

Vergunningen en ontheffingen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden en
Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en
Faunabeheer

NMF-90-8858

13 november 1990

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied hierna te noemen "De Grootte Peel", bestaat uit terreinen en wateren welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien vallen onder de begripsomschrijving van natuurmonumenten in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, de Colleges van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Limburg en de Colleges van Burgemeester en Wethouders van Meijel, van Nederweert en van Asten;

Gelet op artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

BESLUIT :

- I. Het op de bijbehorende kaart BN6/SN7 aangegeven gebied "De Grootte Peel", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument;
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting die in samenhang met deze beschikking behoort te worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling gedaan worden in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,

7.7. Qulor

TOELICHTING, behorende bij beschikking NMF-90-8848

1. INLEIDING

Het natuurmonument "De Groote Peel" is een van de grootste restanten van de voormalige, 30.000 ha grote Peelhoogvenen. Het is gelegen op de grens van de provincies Noord-Brabant en Limburg in de gemeenten Asten, Meijel en Nederweert.

Het natuurmonument "De Groote Peel" heeft een totale oppervlakte van circa 1340 ha, waarvan het grootste deel (circa 900 ha) staats eigendom is (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij). Met de onderhavige beschikking worden de gronden die niet in eigendom zijn van de Staat (circa 440 ha) aangewezen als beschermd natuurmonument. De oppervlakte van het beschermd natuurmonument bedraagt circa 440 ha. De staats eigendommen zijn aangewezen als staatsnatuurmonument.

De Groote Peel is in 1980 door de Nederlandse regering aangemeld voor opname in de "Lijst van wetlands van internationale betekenis" in het kader van de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Conventie van Ramsar, 2 februari 1977, Trb. 1975,84).

De Groote Peel is in 1986 aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van Richtlijn no. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand (Pb. EG no. L103 van 25 april 1979).

In 1985 is de Groote Peel ingesteld als Nationaal Park in oprichting.

Bij besluit van 15 november 1988, nr. NMF/N 88-10555 is de aanwijzing als beschermd natuurmonument "De Groote Peel" in overweging genomen. Op grond van toentertijd bekende onderzoeksgegevens is in de toelichting bij genoemd besluit vermeld dat het effect van drainage en beregening in het agrarisch gebied rond "De Groote Peel" op de grondwaterstand in het natuurmonument relatief gering is ten opzichte van de natuurlijke fluctuatie van het grondwaterpeil in dit gebied. Op basis daarvan is geconcludeerd dat drainage en beregening niet kunnen worden beschouwd als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Nadien is een aantal studies beschikbaar gekomen over de hydrologische en ecologische effecten van drainage en beregening uit grondwater op "De Groote Peel". Uit deze studies konden vooralsnog geen definitieve, eenduidige conclusies worden getrokken. Aangezien de duidelijkheid nog ontbrak over de ecologische gevolgen van drainage en beregening uit grondwater op "De Groote Peel" en daarmee ook over de externe werking van artikel 12 lag het in de rede niet over te gaan tot aanwijzing als beschermd natuurmonument van "De Groote Peel", maar de aanwijzing daarvan opnieuw in overweging te nemen.

Er werd een commissie van onafhankelijke deskundigen ingesteld die op basis van het beschikbare materiaal een advies heeft uitgebracht over de ecologische gevolgen van drainage en beregening uit grondwater in relatie tot de natuurlijke peilfluctuaties in "De Groote Peel". Uit haar advies bleek dat deze

activiteiten ecologische schade in het natuurmonument kunnen veroorzaken.

Voorts vroeg de commissie in haar advies aandacht voor de effecten van diepe grondwaterwinning op "De Grootte Peel".

Uit het advies van genoemde commissie alsmede uit andere onderzoeken is vast komen te staan dat de kwantitatieve hydrologische effecten van de diepe grondwaterwinningen die invloed hebben op "De Grootte Peel", vergelijkbaar zijn met de effecten van de uitgevoerde drainage en beregening uit grondwater.

Daarop is besloten tot een aanpassing van de toelichting bij de beschikking van 14 november 1989, nr. NMF-89-12486 inhoudende dat uitbreiding van drainage en beregening in een zone van 2000 meter rond het gehele natuurmonument "De Grootte Peel", alsmede uitbreiding van diepe grondwaterwinningen met een negatieve invloed op "De Grootte Peel" vergunningplichtig zijn ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet. Deze aanpassing is van kracht geworden met ingang van haar bekendmaking in de Staatscourant (Stc. 10 juli 1990, nr. 131).

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, de begrenzing van het natuurmonument, de planologische regelingen, de rechtsgevolgen en ten slotte een korte beschrijving van het huidige gebruik en het gewenste beheer.

De in de voorgenomen aanwijzing begrepen gronden vormen een integrerend en substantieel onderdeel van het natuurmonument "De Grootte Peel" als geheel. Om die reden zal in de paragrafen 2 tot en met 5 dan ook volstaan worden met beschrijvingen van het gehele gebied en niet afzonderlijk ingegaan worden op de gronden die geen eigendom van de Staat zijn.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1. Geologie, bodem en waterhuishouding

De geologische opbouw van Zuid-Nederland wordt gekenmerkt door een aantal breuken die het gebied verdelen in hoger (horsten) en lager gelegen delen (slenken). Het natuurmonument "De Grootte Peel" is gelegen in de Centrale Slenk. Tijdens de laatste IJstijd (Weichsel-glaciaal) stroomden grote hoeveelheden dooiwater (met name in het voorjaar) over de spaarzaam begroeide oppervlakte, waardoor brede, zwak glooiende dalen werden uitgesleten. Hierover werden in koude fasen van de IJstijd door de wind een dik pakket fijn zand en leem afgezet. Dit resulteerde in langgerekte dekzandruggen in de heersende windrichting (zuidwest tot west naar noordoost tot oost). De brede, ondiepe dalen werden hierdoor op verschillende plaatsen afgedamd hetgeen tot een stagnatie van de afwatering leidde. Toen tegen het einde van de IJstijd het klimaat weer vochtiger werd begon in de afgedamde dalgedeelten veenvorming. Eerst ontstond eutroof (= voedselrijk) laagveen dat later overging via mesotroof in oligotroof (= voedselarm) hoogveen. Het hoogveen breidde zich in het Holoceen tot buiten de dalen uit, zodat ten slotte vrijwel de gehele minerale ondergrond van het Peelgebied onder een dik veenpakket verdween. Aldus ontstonden hier de meest zuidelijk gelegen hoogvenen van de noordwest-Europese laagvlakte.

Het oorspronkelijke hoogveenreliëf is door het afgraven van het veen grotendeels gewijzigd. Bij de grootschalige verveningswijze zoals die in het

Brabantse deel werd toegepast werd het veen over een aaneengesloten oppervlakte nagenoeg geheel weggegraven. Daartoe moest het veen ontwaterd worden door middel van sloten en werden vaarten en wijken gegraven die voor het transport werden gebruikt. In het Limburgse deel werd door particulieren voor eigen gebruik veen afgegraven waardoor talrijke veenputten ontstonden. Hier zijn ook nog de peelbanen aanwezig die dienden voor het vervoer van de turf. Het reliëf is hier sterk wisselend; naast hogere en drogere veenresten bevinden zich diepere veenputten. Door de aanleg van dammen kwamen afgeveende laagten in het Brabantse deel onder water te staan. Op een klein aantal weinig of niet vergraven peelvelden en peelbanen komt nog jong veenmosveen (grauwveen) voor. Deze plekken moeten beschouwd worden als geologisch en geomorfologisch zeer waardevol, omdat hier een (bijna) volledige oorspronkelijke veenopbouw aanwezig is.

Verspreid over "De Groote Peel" komen delen voor met zwartveen en vooral laagveen (voornamelijk riet- en bosveen).

Thans wordt "De Groote Peel" gedomineerd door hoger gelegen wijkdijken en peelbanen met de uitgeveende laagten ertussen. In de laagten zijn in het Brabantse deel tal van greppels en banken van de grootschalige verveningen aanwezig en in het Limburgse deel de kenmerkende kleinschalige structuur van de veenputten.

2.2. Vegetatie en flora

Door de ontwatering en vervening, gevolgd door latere beheersmaatregelen is binnen "De Groote Peel" een grote diversiteit in vegetatiestructuren ontstaan. Naast moerassen en heiden komen aanzienlijke oppervlakten open water voor, alsmede pijpestrootjesavannen, struwelen en bossen.

De bossen bestaan voor een deel uit aangeplant loof- en naaldhout. Een deel van het oppervlakte bestaat uit spontaan opgeslagen berkenstruweel en -bos. Het grootste deel van "De Groote Peel" is bedekt met heide- en pijpestrootjevegetaties. De natte tot vochtige heide wordt gekenmerkt door Dopheide met daarbij onder andere ook Veenpluis, Eenarig wollegras en Veenmossen. De droge heide wordt gedomineerd door Struikheide, met daarnaast onder andere Schapegras, Borstelgras en Bochtige smele. Bovengenoemde vegetaties worden echter in toenemende mate gedomineerd door Pijpestrootje.

In het natuurmonument komen min of meer aan de oorspronkelijke hoogvenen verwante vegetaties voor. Ze worden vooral aangetroffen in en langs de veenputten al dan niet in de vorm van drijftillen. Kenmerkende soorten daarbij zijn: diverse soorten Veenmossen (waaronder *Sphagnum papillosum*), Witte snavelbies, Ronde en Kleine zonnedauw, Veenbes en Lavendelheide.

Circa 350 ha van het natuurmonument wordt gevormd door moerasvegetaties, veelal gedomineerd door Pijpestrootje en/of Pitrus. In een deel van de plassen worden vegetaties aangetroffen die kenmerkend zijn voor enigszins gestoorde, oorspronkelijk oligotrofe milieus met daarin Veenmossen, Eenarig wollegras, Veenpluis en diverse Zeggesoorten. Er komen daarnaast rietvegetaties voor met wilgenopslag en moerasstruwelen met Vuilboom, Grauwe en Geoorde wilg. In het natuurmonument komt nog een aantal soortenrijke graslanden voor.

2.3. Fauna

"De Groote Peel" is een belangrijk vogelgebied, zowel voor trekvogels en wintergasten als voor broedvogels. Het gebied kan beschouwd worden als één van de vogelrijkste gebieden van West-Europa. In "De Groote Peel" komen circa 140 à 150 vogelsoorten voor. In het najaar vervult het Groote Peel-gebied een belangrijke functie voor veel soorten vogels, die dan in grote aantallen ruïen. Er zijn dan duizenden trekvogels aanwezig, die "De Groote Peel" als tussenstation gebruiken op weg naar de zuidelijk gelegen overwinteringsgebieden.

Van de trekvogels in het najaar moet vooral de Kraanvogel worden genoemd. De Kraanvogel foerageert veelal op de omliggende akkers en rust 's nachts in "De Groote Peel". Ook diverse soorten ganzen, waarvan vooral de Taiga-rietgans genoemd moet worden, gebruiken "De Groote Peel" als overwinteringsplaats. Het gebied fungeert als rust- en verzamelplaats voor vele waadvogels en steltlopers, waaronder Wulpen, Grutto's, Groenpoot- en Zwarte ruiters, Kemphanen, Kieviten, reigers en diverse soorten eenden.

Het aantal soorten broedvogels bedraagt thans circa 95. Naast de Kokmeeuwen - waarvan ruim vierduizend broedparen aanwezig zijn, moeten worden genoemd de vele watervogels (Geoorde fuut, Fuut, Dodaars, Wilde eend, Zwarte stern, Zomer- en Wintertaling en Slobeend) en moerasvogels (Roerdomp, Waterral, Porseleinhoen, Kleinst waterhoen, Kleine karekiet en Blauwborst). Andere belangrijke en zeldzame broedvogels zijn: Grutto, Scholekster, Rietgors, Bruine kiekendief, Wulp, Ransuil, Roodborsttapuit, Paapje, Pijlstaart, Buizerd, Tureluur, Sprinkhaanrietzanger, Boomvalk en Havik.

Naast de vele vogelsoorten komen ook talrijke soorten zoogdieren, reptielen en amfibieën voor, waaronder Gladde slang en Heikikker. Tevens is er sprake van een grote rijkdom aan insecten, met name vlinders en libellen.

3. NATUURSCHOON

Het natuurmonument "De Groote Peel" is door de variatie in begroeiingstypen, de uitgestrektheid en landschappelijke openheid van betekenis uit een oogpunt van natuurschoon.

De afwisseling in open droge en vochtige heideterreinen, pijpestrootjesavannen, waterplassen, struwelen, moerassige laagten met veenputten en plaatselijk bossen is hiervoor mede van wezenlijk belang.

4. BEGRENZING

Het natuurmonument "De Groote Peel" is gelegen aan weerszijden van de grens van de provincies Limburg en Noord-Brabant, binnen de gemeenten Asten, Meijel en Nederweert. De provinciale weg alsmede de oude weg Asten-Meijel met aangrenzende berm vallen buiten het natuurmonument.

De begrenzing van het gehele natuurmonument (zowel het als beschermd als het als staatsnatuurmonument aangewezen deel) is met name bepaald aan de hand van de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden, waarbij de kadastrale grenzen

werden aangehouden. Tevens is uitgegaan van in het terrein herkenbare topografische grenzen. Bij het bepalen van de begrenzing is zoveel mogelijk aangesloten bij de begrenzing van het Nationaal Park i.o. Voor zover hiervan is afgeweken betreft het voormalige landbouwgronden die in eigendom en beheer zijn bij het Staatsbosbeheer.

Daarnaast zijn 2 percelen opgenomen waar dit niet voor geldt. Zij maken echter wel een integrerend onderdeel uit van het natuurmonument. Het betreft een perceel grasland dat als een enclave in het natuurgebied ligt, en een perceel bos dat aan 2 zijden aan het Nationaal Park grenst en tot natuurgebied is bestemd. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN 6/SN 7.

5. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

5.1. Internationaal niveau

Het natuurmonument "De Groote Peel" en de directe omgeving ervan zijn in internationaal opzicht van groot belang voor met name watervogels. De Groote Peel is door de Nederlandse regering dan ook in 1980 aangemeld voor opname in de "Lijst van wetlands van internationale betekenis", ingevolge de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Conventie van Ramsar, 1971). De conventie bevat bepalingen ten aanzien van bescherming van het gebied.

De Groote Peel is in 1986 aangewezen als speciale beschermingszone volgens de Richtlijn no. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (EG-Vogelrichtlijn). De richtlijn bevat beschermingsbepalingen die gericht zijn op vogels en hun leefgebieden, met name soorten die in Europees verband bijzondere zorg behoeven.

5.2. Nationaal niveau

In de Vierde Nota voor de Ruimtelijke Ordening (regeringsbeslissing, 1988) is ten aanzien van de Groote Peel een beleid voorzien, waarin de natuur richtinggevend is gesteld voor de ruimtelijke ontwikkeling.

In de Structuurschets Landelijke en Stedelijke Gebieden (1989) is de Groote Peel aangeduid als grote eenheid natuurgebied en nationaal park in oprichting. In het vigerende Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1986) is de Groote Peel opgenomen als Grote Eenheid Natuurgebied. Het beleid in deze gebieden is gericht op scheiding van de functie natuur van andere sterkere functies die de functie natuur kunnen verdringen.

Uitwerking van dit beleid richt zich met name op duurzame instandhouding en waar mogelijk herstel van die factoren die voor het bestaan van de kenmerken en waarden van de natuurgebieden bepalend zijn. Daarnaast zijn de Groote Peel en een ten noorden ervan gelegen gebied in het Structuurschema aangewezen als een voor ganzen belangrijk gebied.

In het Natuurbeleidsplan (regeringsbeslissing, 1990) is de Groote Peel aangeduid als kerngebied en maakt het deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, het samenhangende netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke, duurzaam te behouden ecosystemen.

In dit plan is de Groote Peel voorts aangeduid als gebied dat, vanuit natuuroptiek, in aanmerking komt voor projecten gericht op het tegengaan of

voorkomen van verdroging.

Het gebied tussen de Groote Peel en de Deurnse Peel is aangeduid als gebied met potenties voor natuurontwikkeling.

De Groote Peel is op 8 mei 1985 ingesteld als Nationaal Park in oprichting.

Het nationale parkenbeleid is er op gericht het gebied tot in lengte van jaren als zodanig veilig te stellen. Tevens is het beleid er op gericht de nadelige invloeden van buitenaf op het Nationaal Park te beperken. Op dit moment is voor het Nationaal Park i.o. de Groote Peel een concept Beheers- en Inrichtingsplan opgesteld.

Voor delen van het agrarische gebied rondom het natuurmonument is toepassing van de Relatienota voorgesteld. Voor het Brabantse gebied zijn begrenzingsvoorstellen voor 160 ha reservaatgebied gedaan. Voor het Limburgse gebied is 140 ha reservaatgebied en 265 ha beheersgebied begrensd en is een beheersplan vastgesteld.

De als reservaatgebied in het kader van de Relatienota aangewezen gronden kunnen na verwerving binnen de begrenzing van het Nationaal Park worden opgenomen.

5.3. Provinciaal niveau

In de partiële herziening van het streekplan Midden- en Oost-Brabant 1985 (vastgesteld in 1987) hebben de terreinen van het natuurmonument "De Groote Peel" alsmede de Astense Peel inclusief de bos- en heideterreinen aan de oostzijde van de provinciale weg Asten-Meijel de aanduiding "Natuurgebied". Dat geldt ook voor een aantal agrarische gronden langs de Peelweg en Kokmeeuwenweg. De aan de hierboven genoemde terreinen grenzende landbouwgronden hebben de aanduiding "Agrarisch gebied met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarde". Het agrarisch gebied aan de noord- en westkant is in het streekplan tevens aangeduid als ganzengebied.

In deze partiële herziening zijn verwerkt het vastgestelde streekplan uit 1978 alsmede de vastgestelde partiële herzieningen uit 1983 en 1984.

De Groote Peel is als stiltegebied opgenomen in het ontwerp-uitwerkingsplan "stiltegebieden" van de provincie Noord-Brabant.

In het streekplan Noord- en Midden-Limburg wordt de Groote Peel aangeduid als een "Gebied met zeer waardevolle natuurwaarden".

Hier omheen ligt een zone met de aanduiding "Gebied met waardevolle natuurwaarden" waar vermenging van de functies natuurlijk milieu en landbouw wordt voorgestaan. Het streekplan is vastgesteld in 1982; een algehele herziening is momenteel in voorbereiding. De provincie Limburg heeft tevens een intentieprogramma "Stiltegebieden" in voorbereiding waarin de Groote Peel is opgenomen.

5.4. Gemeentelijk niveau

Nederweert

Het bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Nederweert is vastgesteld door de gemeenteraad in 1984. Het plan is in 1986 gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Limburg.

De gronden van het natuurmonument "De Groote Peel" zijn bestemd tot "Natuurgebied". Op de tot natuurgebied bestemde gronden mag uitsluitend het behoud of het herstel van aldaar voorkomende dan wel daaraan eigen natuur-

wetenschappelijke, landschappelijk of cultuurhistorische waarden plaatsvinden, met dien verstande dat werkzaamheden die de aard en het karakter van het gebied aantasten of kunnen aantasten zijn verboden.

De aangrenzende landbouwgronden zijn bestemd tot "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".

De tot deze categorie bestemde gronden mogen uitsluitend gebruikt worden voor agrarische doeleinden, alsmede voor het behoud of herstel van de aldaar voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden.

Het handhaven van open ruimten is uitgangspunt voor dit gebied. De betrokken gronden vormen een bufferzone voor de tot natuurgebieden bestemde gronden en dienen ter instandhouding van de ondersteuningsfunctie voor natuur en landschap.

Door Gedeputeerde Staten is goedkeuring onthouden aan het aanlegvergunningstelsel binnen de bestemming "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".

Bij Koninklijk besluit van 29 december 1988, nr. 6, heeft de Kroon in beroep ondermeer bepaald dat voor een op de bestemmingsplankaart aangegeven gebied rondom de Groote Peel een aanlegvergunning vereist is voor het leggen van drainagebuizen, het graven en/of dempen van sloten, het door afwateren, ontwateren of afdammen, wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboringen en het slaan van putten dieper dan 2 meter.

Meijel

Het bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Meijel is door de gemeenteraad in 1980 vastgesteld.

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben in 1981 het plan gedeeltelijk goedgekeurd. De partiële herziening is op 5 november 1986 vastgesteld.

Bij Koninklijk besluit van 22 december 1989, nr. 89.031540, heeft de Kroon in beroep ondermeer bepaald dat in een zone van 600 meter rondom de Groote Peel een aanlegvergunning is vereist voor het leggen van drainagebuizen, het graven en/of dempen van sloten, het door afwateren of afdammen wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboringen en het slaan van waterputten dieper dan 2 meter.

De gronden van het natuurmonument zijn bestemd tot "Natuurgebied".

De Kalispeel en andere aan het reservaat grenzende gronden alsmede het Schepersberg Peelke zijn bestemd tot "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarde".

Asten

In het bestemmingsplan buitengebied gemeente Asten 1982 worden de gronden binnen het natuurmonument alsmede de Astense Peel inclusief de natuurterreinen ten oosten van de provinciale weg Asten-Meijel bestemd tot "Natuurgebied". De hieraan grenzende gronden zijn bestemd als "Agrarisch gebied met bufferfunctie en landschappelijke waarden".

Het betreft vooral gronden langs de Peelweg, Kokmeeuwenweg, ten noorden van de Kruisbaan, de omgeving van de Kluitweg en de Schietbaan en de Hoeksche Kuilen. Bij hun besluit tot gedeeltelijke goedkeuring van het betreffende bestemmingsplan hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant geoordeeld dat bij de planherziening een aanlegvergunningvereiste voor het uitvoeren van onder meer drainagewerkzaamheden opgenomen dient te worden.

Bij Koninklijk besluit van 23 december 1988, nr. 44, heeft de Kroon ondermeer bepaald dat in een zone van 600 meter rondom het natuurgebied de Grootte Peel een aanlegvergunning vereist is voor het leggen van drainagebuizen, het graven/en of dempen van sloten, het door afwateren, ontwateren of afdammen wijzigen van de grondwaterstand, het verrichten van diepteboringen, het slaan van putten dieper dan 2 meter en het scheuren van graslandvegetaties.

6. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

6.1. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit de stekken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen.

Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten en geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten. Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke met de eigenaar of gebruiker is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument, of waarvoor ontheffing is verleend, geldt dit verbod evenmin. Voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten is men gehouden aan het in artikel 12 en 14 bepaalde. Met behulp van artikel 16 is het mogelijk in het natuurmonument handelingen verricht door derden die verstoring of schade kunnen veroorzaken, zoals het crossen met motorvoertuigen of fietsen, tegen te gaan.

6.2. Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd. Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren.

Wellicht ten overvloede zij er op gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand van alle handelingen precies aan te geven of ze al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de (gevarieerde) opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om één en ander zelf te beoordelen wordt aangeraden hierbij advies te vragen van de Consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is een vergunning aan te vragen. Ten einde de gedachten ten aanzien van het voorgaande enigszins te bepalen, wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen die, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, vergunningplichtig zullen zijn.

Het is een niet-limitatieve opsomming.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Het verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding, waterkwaliteit of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, plassen en vennen, met uitzondering van werken welke zijn voorzien in de bestaande Keur van het Waterschap.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen, caravans en tenten.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties, constructies of apparatuur.
- Aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang.
- Ontgronden, bodem-verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven, vervenen, woelen of andere verstoringen van de bodem.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)stoffen, produkten of materialen.
- Winnen van bosstrooisel of mos.
- Het afbranden van (delen van) de vegetatie.
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings en dergelijke.
- Het gebruik van meststoffen en het aanwenden van chemische bestrijdingsmiddelen en andere groei- en stoorstoffen, met uitzondering van het huidige gebruik op de percelen, kadastraal bekend gemeente Nederweert, sectie N, nrs. 374 en 443.
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten, anders dan ten behoeve van het normale onderhoud.
- Het verrichten van andere handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of tot gevolg kunnen hebben.
- Het uitoefenen van de jacht, met uitzondering van de jacht op basis van overeenkomsten aangegaan voor de datum van de beschikking van 15 november 1988, nr NMF/N88-10555.
- Beoefenen van motorsport, het houden van wedstrijden en races, het crossen met motorvoertuigen, bromfietsen of fietsen.

Onder de werking van artikel 12 vallen niet alleen schadelijke handelingen die binnen het natuurmonument worden verricht maar ook handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument.

Met betrekking tot deze zogenaamde externe werking van artikel 12 zij hieronder het volgende opgemerkt.

Onderzoek waarover aan de Tweede Kamer is gerapporteerd bij brief van 11 maart 1988, (Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988 20.482) wees uit dat het effect van drainage en beregening uit grondwater in het agrarisch gebied rond "De Grootte Peel" op de grondwaterstand in het natuurmonument relatief gering is ten opzichte van de natuurlijke fluctuatie in het grondwaterpeil van dit gebied. Op basis van dit onderzoek is in de toelichting bij de beschikking van 15 november 1988, nr. NMF/N 88-10555, geconcludeerd dat drainage en beregening

niet kunnen worden aangemerkt als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Ook uit nadien verschenen studies naar de effecten van drainage en beregening uit grondwater op de hydrologische en ecologische systemen van "De Groote Peel" konden geen definitieve, eenduidige conclusies getrokken worden.

Vooralsnog werden daarom drainage en beregening uit grondwater niet beschouwd als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Nadere onderzoeksresultaten alsmede het advies van de ingestelde Commissie van deskundigen en het rapport van een ambtelijke projectgroep ter zake, hebben thans duidelijkheid gegeven omtrent de effecten van drainage en beregening uit grondwater op de hydrologische en ecologische systemen van "De Groote Peel".

Gebleken is dat deze activiteiten ecologische schade kunnen veroorzaken.

Voorts is uit onderzoek gebleken dat de effecten van diepe grondwaterwinningen vergelijkbaar zijn met de kwantitatieve hydrologische effecten van de uitgevoerde drainage en beregening uit grondwater en dat derhalve uitbreidingen van deze winningen schadelijk kunnen zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied.

Op grond van het bovenstaande zullen de volgende activiteiten als vergunningplichtig in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet worden beschouwd:

- elke handeling die een uitbreiding betekent van bestaande drainage en beregening uit grondwater in het agrarische gebied rond het natuurmonument "De Groote Peel". Het gebied waarop deze vergunningplicht van toepassing is (een zone van 2000 meter rond het natuurmonument) is aangegeven op een bij deze toelichting behorende kaart;
- elke uitbreiding van diepe grondwaterwinningen met een invloed op de waterstand in het natuurmonument "De Groote Peel".

Ook zal vergunning ex artikel 12 aangevraagd moeten worden voor het gebruik van (delen van) "De Groote Peel" als schootsveld voor de schietbomen gelegen aan de Nieuwe Dijk te Ospeldijk. Dit geldt tevens voor het storten van vuil e.d. op de voormalige vuilstort van de gemeente Asten nabij de provinciale weg Asten-Meijel.

6.3. Rechtsgevolgen ex artikel 14

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud, het herstel of de vergroting van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel.

Het beheersplan komt tot stand in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet zijn voor de in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunningen vereist.

Daarnaast brengt een beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor de mogelijk aan een beheersplan verbonden kosten, die redelijkerwijze niet of niet geheel voor hunner last behoren te komen.

7. HUIDIGE GEBRUIK EN GEWENST BEHEER

7.1. Huidig gebruik

"De Groote Peel" wordt voornamelijk beheerd door Staatsbosbeheer en de gemeente Asten. De gemeente Asten en het Staatsbosbeheer hebben beiden een beheersplan opgesteld.

In het beheersplan van de gemeente Asten zijn de navolgende doelstellingen opgenomen:

- a. Het in stand houden van het circa 400 ha grote peelgebied van de gemeente Asten en ervoor zorg dragen dat dit waardevolle natuurterrein als zodanig aaneengesloten intact blijft. Het is eveneens van groot belang dat gezorgd wordt voor een juiste beheersrelatie met het aangrenzend natuurreservaat "De Groote Peel" van CRM (thans Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij).
- b. Het in stand houden c.q. ontwikkelen van het regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moerasvegetaties, heidegemeenschappen, alsmede bossen, waar dat uitgaande van de vegetatiekundige en faunistische betekenis verantwoord is.
- c. Het in stand houden van de aan dit peellandschap gebonden fauna, waarbij met name de rijkdom aan vogelsoorten vermeld moet worden, zonder dat dit ten koste gaat van andere waardevolle elementen.
- d. Het in stand houden van het vervenings- en ontsluitingspatroon in verband met de huidige of toekomstige cultuurhistorische betekenis.
- e. Het in stand houden c.q. herstellen van de interne en externe ruimtelijke verschijningsvorm welke karakteristiek is voor de Astense Peel, te weten de enorme uitgestrektheid, voor zover niet strijdig met vegetatiekundige, avifaunistische en beheerstechnische aspecten.
- f. Het bieden van de gelegenheid tot het verrichten van onderzoek, mits de uitvoering van het onderzoek geen afbraak doet of kan doen aan de doelstellingen a tot en met e.
- g. Het toegankelijk houden van de Astense Peel ten behoeve van alleen zeer extensief recreatief medegebruik om meer kennis en waardering te krijgen voor dit terrein, mits dit geen afbreuk doet of kan doen aan de doelstellingen a tot en met e."

In het beheersplan van het Staatsbosbeheer zijn de navolgende doelstellingen geformuleerd:

- a. Het in stand houden van een belangrijk restant van het peelgebied. Grote aaneengesloten hoogveenresten zijn in Nederland door vervening, ontginning en andere cultuurtechnische werken thans schaars geworden.
- b. Het in stand houden c.q. ontwikkelen van regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moerasvegetaties, heidegemeenschappen, alsmede bossen, daar waar dat natuurwetenschappelijk gezien verantwoord is en beheerstechnisch gerealiseerd kan worden.
- c. Het in stand houden van de voor het reservaat kenmerkende diersoorten, waarbij met name de rijkdom aan vogelsoorten vermeld moet worden.
- d. Het behouden van het cultuurhistorisch waardevolle verveningspatroon, met name de peelbanen en veenputten in het Limburgse deel en de vaarten of wijken en plassen in het Brabantse deel van het reservaat; verder het in

- stand houden van de vanuit cultuurhistorisch oogpunt waardevolle bebouwing, alsmede het behoud van archeologisch waardevolle objecten.
- e. Het in stand houden en herstellen van de landschappelijke openheid van het reservaat, voor zover niet in strijd met natuurwetenschappelijke aspecten en binnen de mogelijkheden daarvan.
De externe landschappelijke verschijningsvorm van het reservaat zal hierbij in grote lijnen onaangetaast blijven.
 - f. Het bieden van gelegenheid tot het verrichten van onderzoek, mits de uitvoering van het onderzoek geen afbreuk doet of kan doen aan het onder a tot en met e gestelde.
 - g. Het bieden van gelegenheid het reservaat te bezoeken om te genieten van de natuur, dan wel om meer kennis van en waardering voor natuur en landschap te krijgen, mits dit geen afbreuk doet of kan doen aan het onder a tot en met e gestelde".

Het huidig gebruik is in eerste instantie gericht op het in stand houden c.q. ontwikkelen van regenererend hoogveen, (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen, heidevegetaties en bossen.

- Voor wat betreft het in stand houden c.q. ontwikkelen van levend hoogveen en de (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen heeft men de waterhuishouding de laatste jaren verder weten te reguleren door onder andere compartimentering van de waterhuishouding en het opstuwen van het waterpeil.
- Door middel van begrazing met schapen vindt afvoer plaats van nutriënten.
- Tevens worden vegetaties begraasd, gemaaid of gebrand en houtige gewassen gekapt. Begrazing vindt plaats door schapen, paarden en runderen.
- Het in stand houden van de voor "De Grootte Peel" kenmerkende diersoorten wordt mede geëffectueerd door middel van recreatiezonering in tijd en plaats, bebording en beperkte jachttuioefening.
- Het jachtgenot is in het Limburgse deel niet verhuurd.
Het genot van de jacht in het Noord-Brabantse deel, voor zover in eigendom van de gemeente Asten is aan vier personen verhuurd tot 1 april 1992.
In de jachthuurovereenkomsten zijn beperkende bepalingen opgenomen ten aanzien van: de te bejagen soorten, de jachtperiode, de periode als er kraanvogels pleisteren, het aantal geweren, de jacht op bepaalde terreingedeelten en het plaatsen van schiethutten, heiningen en vaste hoogzitten.
Voor het gedeelte in Noord-Brabant in beheer bij het Staatsbosbeheer, is per 1 april 1989 de jachthuurovereenkomst geëxpireerd.
In overleg met betrokkenen is een geïntegreerd plan voor het wildbeheer in en rond "De Grootte Peel" opgesteld waarin ondermeer een zonering in tijd en plaats en een differentiatie naar te bejagen diersoort is opgenomen.
- Jaarlijks bezoeken + 100.000 mensen "De Grootte Peel". Een bezoekerscentrum is aanwezig.

Twee percelen zijn nog in gebruik bij agrariërs als maisakker en als grasland. De openbare waterlossing, de "Eeuwselsche Loop" is binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen, alsmede (gedeelten van) enkele openbare onverharde wegen. Een deel van "De Grootte Peel" is in gebruik als schootsveld voor schietbomen die direct buiten "De Grootte Peel" staan aan de Nieuwe Dijk te Ospeldijk. Nabij de provinciale weg Asten-Meijel is tevens een vuilstort van de gemeente Asten aanwezig. Het storten is met ingang van 1 januari 1989 beëindigd.

7.2. Gewenst beheer

Voor wat betreft het in stand houden c.q. ontwikkelen van levend hoogveen en de (oligotrofe) water- en moeraslevensgemeenschappen, dient gestreefd te worden naar een hoge en stabiele waterstand. Algemeen uitgangspunt hierbij dient te zijn het verkrijgen van een stand-still-situatie zodat stabilisatie en op termijn vermindering van de wegzijging gaat optreden.

Teneinde de hydrologische situatie in "De Groote Peel" te verbeteren is het gewenst om aanvullende voorzieningen (compartimentering) te treffen waarmee een betere benutting van het beschikbare water kan worden bewerkstelligd.

Daarnaast worden bestuurlijke maatregelen getroffen teneinde een stand-still-situatie te verkrijgen met betrekking tot drainage en beregening uit grondwater in de zone rondom "De Groote Peel". Zo zullen door de provincies Noord-Brabant en Limburg maatregelen worden getroffen in het kader van de provinciale verordeningen met betrekking tot beregening, de uitvoering van de Grondwaterwet voor diepe grondwateronttrekkingen en het opstellen van een waterhuishoudingsplan waarin functies worden toegekend voor bepaalde gebieden.

Op middellange termijn is de volgende beleidsaanpak gewenst:

- Het ontwikkelen van een beleid gericht op vermindering van de drink- en industriewaterwinningen die "De Groote Peel" beïnvloeden onder andere door verplaatsing van deze winningen. Hieraan zal voor zover mogelijk door de provincies gestalte worden gegeven.
- Het nader vormgeven en uitvoeren van recent door de provincies opgestelde ideeën met betrekking tot een wateraanvoerplan rond "De Groote Peel" met als doel te komen tot enerzijds een vermindering van de wegzijging van water uit het natuurgebied en anderzijds een groter aanbod van oppervlaktewater ten behoeve van de landbouw.
Bij de nadere vormgeving van het plan zal ook verkend worden of er mogelijkheden zijn om op korte termijn enige flexibiliteit aan te brengen in de beperkingen met betrekking tot de drainage. Zulks in het licht van de mogelijk verbeterde hydrologische omstandigheden in het natuurgebied.
- Het bekijken van de mogelijkheden voor een herinrichting in het gebied rond "De Groote Peel" (eventueel gekoppeld aan andere natuurgebieden in deze regio). Hierbij dienen enerzijds aspecten te worden bekeken als het verbeteren van de hydrologische en ecologische situatie in de natuurgebieden gerelateerd aan de doelstellingen, het creëren van bufferzones met daarin een extensief grondgebruik en het aanvoeren van water en anderzijds hoe de agrarische structuur kan worden verbeterd en knelpunten kunnen worden opgelost.

Ten aanzien van het interne natuurbeheer van "De Groote Peel" zijn voorts de volgende maatregelen gewenst:

- Het in stand houden van oligotrofe water- en moeraslevensgemeenschappen en heidegemeenschappen is van groot belang, ook met betrekking tot het ontwikkelen en in stand houden van levend hoogveen.
In dit kader dient inspoeling van verontreinigd en/of verrijkt grondwater en/of oppervlaktewater te worden voorkomen.

Ook dient het inwaaien van meststoffen te worden voorkomen evenals een verdere eutrofiëring door Kokmeeuwen. Vestiging en uitbreiding van kokmeeuwenkolonies zal dan ook moeten worden tegengegaan. Voorts is continuering en uitbreiding van begrazing noodzakelijk alsmede afstemming over de wijze waarop deze plaatsvindt in de verschillende delen van het natuurmonument. Ter voorbereiding van het begrazingsbeheer kan branden en maaien van vegetaties plaatsvinden.

- De landschappelijke openheid van het natuurmonument dient in stand te worden gehouden, voor zover niet in strijd met de natuurbehoudsaspecten en -mogelijkheden. Een hoge waterstand zal de bosontwikkeling remmen, hetgeen de openheid ten goede komt.
- Het recreatief medegebruik dient niet ten koste te gaan van de natuurwaarden. Recreatie-onderzoek dient hier meer duidelijkheid in te verschaffen.
- De refugiumfunctie van het natuurmonument dient te worden vergroot door middel van verdergaande beperkende maatregelen inzake de jachtuitoefening en dient plaats te vinden binnen het kader van een totaalplan voor het faunabeheer.
- Ten aanzien van het gebruik van de twee landbouwpercelen dient gestreefd te worden naar extensivering of beëindiging van het agrarisch gebruik.
- Het gebruik van een deel van het natuurmonument als schootsveld voor schietbomen dient op termijn beëindigd te worden.

8. INLICHTINGEN

De Consulente Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in de provincies Noord-Brabant en Limburg zijn gaarne bereid inlichtingen te geven over de toepassing van de Natuurbeschermingswet.

- Het kantoor van de Consulente in Noord-Brabant is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagenlaan 225, 5004 BD Tilburg, telefoon 013-645511.
- Het kantoor van de Consulente in Limburg is gevestigd te Roermond, Swalmerstraat 52, 6041 CZ Roermond, telefoon 04750-96777.

Vergunningen en ontheffingen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag.